

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดพะเยา
ผู้วิจัย นายวิโรจน์ แสงแก้ว ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต อาจารย์ที่ปรึกษา

- (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สนิท พันธุ์พินิจ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุดมสิน
(3) ศาสตราจารย์ ดร. บุญธรรม จิตต์อนันต์ ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล (2) บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบแบบ ที

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) สภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลมีความเหมาะสม ระดับมาก (2) บทบาทที่ปฏิบัติได้จริงของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลระดับปานกลาง แต่บทบาทที่คาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด บทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ (3) ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล คือ การบริการด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ทางการเกษตรแก่เกษตรกร งบประมาณไม่พอเพียง ความไม่เหมาะสมในตัวอาคารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร จึงเสนอแนะว่าศูนย์ควรจัดหาเครื่องมือการเกษตรมาให้บริการแก่เกษตรกร จัดหางบประมาณให้พอเพียงการบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตรแก่เกษตรกร การปรับปรุงที่ทำการศูนย์ และการดำเนินงานของศูนย์ ควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

คำสำคัญ บทบาท ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดพะเยา

Thesis title: ROLES OF SUB – DISTRICT CENTERS FOR
AGRICULTURAL TECHNOLOGY TRANSFER IN
PHAYAO PROVINCE

Researcher: Mr. Wiroje Sangkaew; **Degree:** Master of Agriculture
(Agricultural Extension); **Thesis advisors:** (1) Dr. Sint Punpinij,
Associate Professor; (2) Dr. Porntip Udomsin, Associate Professor;
(3) Dr. Boontham Chitanan, Professor; **Academic year:** 2001

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: (1) physical conditions of Sub – District centers for agricultural technology transfer; (2) the role of Sub – District centers for agricultural technology transfer, and (3) problems and recommendations of Sub – District centers for agricultural technology transfer.

The samples of this research were 210 of the administrative committee of Sub – District centers for agricultural technology transfer. The instrument used in this study was questionnaires. The data was analyzed by using frequencies, percentage, mean, weighted mean score, standard deviation and t - test .

Major findings were: (1) The appropriateness of physical conditions of Sub – District centers for agricultural technology transfer was rated “high”; (2) The actual roles of Sub – District centers for agricultural technology transfer were rated “fair” and the expected roles were rated “very high”. The two roles were significantly different at a level of .001. (3) The crucial problems of the center were agricultural tool and equipment services, insufficient budget and inappropriateness of location of the center offices. It was recommended that the Center should provide the farmers with the tools and equipment, information technology services, and adequate budget. Improvement of the center offices and the activities of the Centers should be done by group members collaboration.

Keywords: Role, Sub – District Centers for Agricultural Technology Transfer, Phayao Province.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพะเยา.....	8
ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล.....	15
ความหมายของบทบาท.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล.....	35
ตอนที่ 2 ความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล.....	38
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล.....	40
ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	54
ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล.....	55
บทที่ 5. สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	55
สรุปผลการวิจัย.....	55
อภิปรายผลการวิจัย.....	60
ข้อเสนอแนะ.....	64
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	70
แบบสอบถาม.....	71
ประวัติผู้วิจัย.....	83

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ของศูนย์ฯตัวอย่างในแต่ละอำเภอ.....	32
ตารางที่ 4.1 เพศ และอายุ ของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล...	36
ตารางที่ 4.2 ระดับการศึกษาของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล..	37
ตารางที่ 4.3 คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล จำแนกตามตำแหน่ง	37
ตารางที่ 4.4 สภาพความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล.....	38
ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเตรียมการ.....	41
ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเข้าถึง.....	44
ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นถ่ายทอด/พัฒนา.....	46
ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นการประเมินผล.....	52
ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ทุกชั้น.....	54
ตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล.....	55
ตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล.....	56

ญ
สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แสดงที่ตั้งจังหวัดพะเยา.....	14

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2542: 3-4) ได้จัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรขึ้น โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการพัฒนา เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น น้ำ ดิน ภูมิปัญญาชาวบ้านและอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศูนย์เกษตรเพื่อการพึ่งตนเอง ศูนย์ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร) เพื่อเป็นศูนย์บริการแลกเปลี่ยนเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และเทคโนโลยีการเกษตร ให้เกษตรกรมีส่วนร่วม และดำเนินกิจกรรมการทดสอบเทคโนโลยีในชุมชน การสาธิตต้นแบบเชิงผสมผสานกิจกรรมการเกษตร และการสาธิตนำร่องเชิงการผลิตทางการเกษตรเฉพาะด้าน พร้อมทั้งสร้างชุมชนเครือข่ายพัฒนาการเกษตร ให้สามารถนำไปปรับใช้ในไร่นาได้อย่างเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่มีการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กร แกนนำกลุ่มอาชีพ และหน่วยงานต่าง ๆ ในลักษณะบูรณาการและสอดคล้องประสานกัน อันเป็นปัจจัยสำคัญผลักดันศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนา "คน" โดยเฉพาะเกษตรกรที่อยู่ในชนบท ที่ยังขาดความรู้ ให้ได้รับการถ่ายทอดความรู้อย่างทั่วถึงด้วยการจัดตั้ง ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมปรึกษาหารือกัน โดยมีเกษตรตำบลเป็นผู้ประสานงานและดำเนินการ

คณะทำงานจัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการ กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกองแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมกันยกร่างและจัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ซึ่งโครงการดังกล่าวจะช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนางานด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรที่เป็นระบบและทั่วถึง โดยการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งจะ

เป็นศูนย์รวมในพัฒนางานด้านการเกษตรภายใต้การปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานในลักษณะการบูรณาการ รวมทั้งเกิดระบบและรูปแบบในการถ่ายทอดความรู้และการขยายผลไปสู่เกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ออกหนังสือ ที่ กษ 1029/ว 893 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2541 เรื่องพิจารณาคัดเลือกศูนย์ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยในปีงบประมาณ 2542 กำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งจังหวัดละ 1 ศูนย์

การดำเนินการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลในจังหวัดพะเยา ได้เริ่มดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 เพื่อสนองตอบต่อนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร โดยมีศูนย์ฯ นำร่อง 1 ศูนย์ คือศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลดงเจน กิ่งอำเภอภูพานยาว จากการดำเนินงานได้มีการประเมินผลการดำเนินงาน พบว่ามีปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ดังนี้ การที่เกษตรกรไม่รู้จักศูนย์ฯ มีสาเหตุมาจากการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง การไม่เคยมารับบริการจากศูนย์ฯ ของเกษตรกร สาเหตุเนื่องมาจากไม่มีเวลา ความไม่ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรมีน้อย (สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา 2543: 1-3) ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลทั้งหมดของจังหวัดพะเยาจำนวน 66 ศูนย์

จากผลติดตามนิเทศงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศูนย์ฯ นำร่อง) ประจำเดือน กรกฎาคม 2543 ทั่วประเทศ พบว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีปัญหาการเตรียมการ การเข้าถึง การถ่ายทอด/พัฒนา ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2543: 22)

การเตรียมการ เวลาในการปฏิบัติงานและพัฒนาศูนย์ฯ ของผู้อำนวยการศูนย์ฯ มีน้อยเจ้าหน้าที่ยังไม่ทราบกิจกรรมที่จะปฏิบัติอย่างชัดเจน การประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่กำหนดไว้เดือนละ 1 ครั้งนั้นมีความถี่มากเกินไปทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ควรกำหนด 3 เดือนประชุม 1 ครั้ง ในกรณีเร่งด่วนก็ให้เรียกประชุมเป็นกรณีพิเศษได้ หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด เช่น สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ยังไม่ค่อยมีการประสานงานกันเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีการประชุมคณะกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชนระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด อำเภอบางตำบล มีการศึกษาคู่มือปฏิบัติงานโครงการค่อนข้างน้อย การจัดซื้อจัดหาปัจจัยการผลิตสนับสนุนกิจกรรมที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการในปี 2543 ค่อนข้างล่าช้า

การเข้าถึง คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาอย่างมีระบบ ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์ฯ กรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดหาวิทยากรเพื่อชี้แจงและถ่ายทอดการทำแผนพัฒนาอย่างมีระบบ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ คณะทำงานฯ และเกษตรกรโดยทั่วไปยังขาดความเข้าใจ

และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ผู้อำนวยการศูนย์ฯยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย

การถ่ายทอดและพัฒนา จุดสาคิตบางจุดไม่เหมาะสมและไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรส่วนใหญ่ จุดสาคิตในการถ่ายทอดเทคโนโลยีมีมากจุดจนเกินไป และจุดสาคิตไม่มีกิจกรรมในการดำเนินการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ จึงต้องวิจัยเพื่อที่จะได้ทราบถึงสภาพทางกายภาพของศูนย์ฯ บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดพะเยา ปัญหาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อันจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ฯต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 2.2 เพื่อศึกษาบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวทางการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นสำนักงานศูนย์ฯ จุดสาคิต และส่วนของการบริหารงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานของศูนย์ฯ

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาทั้ง 2 ส่วน คือในส่วนของสำนักงานศูนย์ฯ ได้ศึกษาความเหมาะสมสภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เกี่ยวกับด้านตัวอาคารศูนย์ฯ ที่ตั้งของศูนย์ฯ การจัดแบ่งพื้นที่ภายในศูนย์ฯ ด้านสาธารณูปโภค และการ

ตกแต่งรอบตัวอาคารศูนย์ฯ ว่ามีความเหมาะสมในระดับใด ส่วนการบริหารศูนย์ฯ ได้ศึกษาบทบาทของศูนย์ฯ ตามบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการปฏิบัติงานศูนย์ฯ คือขั้นเตรียมการ ขั้นการเข้าถึง ขั้นถ่ายทอด/พัฒนา ขั้นประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาข้อเสนอนะ และเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติได้จริง กับบทบาทที่คาดหวังว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

4. สมมติฐานการวิจัย

บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีความแตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาสภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่คาดหวังตามความคิดเห็นของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ที่รับผิดชอบการบริหารงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดพะเยา พร้อมกับปัญหาของศูนย์ฯ และข้อเสนอนะของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชน ด้านการเกษตร

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 นิยามศัพท์เชิงทฤษฎี

“บทบาท” หมายถึง การกระทำหรือปฏิบัติงานและหน้าที่ในความรับผิดชอบของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ที่รับผิดชอบการบริหารงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของจังหวัดพะเยา

“บทบาทที่ปฏิบัติจริง” หมายถึง การกระทำหรือปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลที่ได้กระทำจริง

"บทบาทที่คาดหวัง" หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล ที่ควรจะกระทำ หรือควรจะปฏิบัติตามความคิดเห็นของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล

"สภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล" ได้แก่

1. สถานที่ตั้งของศูนย์ฯ
2. ลักษณะของตัวอาคารของศูนย์ฯ
3. การแบ่งส่วนต่าง ๆ ของศูนย์ฯ
4. สภาพแวดล้อมของศูนย์ฯ
5. การตกแต่งอาคาร สถานที่ตั้งศูนย์ฯ
6. สื่อ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการเกษตร ที่ให้บริการแก่เกษตรกร

"บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล" ประกอบด้วย

ชั้นต่าง ๆ ดังนี้

1. ชั้นเตรียมการ
2. ชั้นเข้าถึง
3. ชั้นถ่ายทอด/พัฒนา
4. ชั้นการประเมินผล

"ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล" ได้แก่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดพะเยา

"คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล" หมายถึงคณะทำงานเพิ่มศักยภาพระดับตำบลในจังหวัดพะเยาซึ่งรับผิดชอบการบริหารงานของศูนย์ฯ ได้แก่

1. ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล
2. ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล
3. กรรมการหมู่บ้าน
4. กรรมการกลุ่มเกษตรกร
5. กรรมการสหกรณ์
6. แกนนำกลุ่มอาชีพ

6.2 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

"ความเหมาะสมของศูนย์ฯ" หมายถึง ระดับความเหมาะสมของลักษณะทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยมีเกณฑ์การประเมินระดับความเหมาะสมของศูนย์ฯ 5 ระดับ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง ระดับความเหมาะสม น้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง ระดับความเหมาะสม น้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง ระดับความเหมาะสม ปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง ระดับความเหมาะสม มาก
4.21 - 5.00	หมายถึง ระดับความเหมาะสม มากที่สุด

"ระดับปฏิบัติจริง" หมายถึง ระดับของการปฏิบัติจริงในบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยมีเกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง ระดับที่ปฏิบัติจริง น้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง ระดับที่ปฏิบัติจริง น้อย
2.61 - 3.40	หมายถึงระดับ ที่ปฏิบัติจริง ปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง ระดับที่ปฏิบัติจริง มาก
4.21 - 5.00	หมายถึง ระดับที่ปฏิบัติจริง มากที่สุด

"ระดับที่คาดหวัง" หมายถึง ระดับความคาดหวังในบทบาท ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยมีเกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง ระดับความคาดหวัง น้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง ระดับความคาดหวัง น้อย
2.61 - 3.40	หมายถึงระดับความคาดหวัง ปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง ระดับความคาดหวัง มาก
4.21 - 5.00	หมายถึง ระดับความคาดหวัง มากที่สุด

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพการส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดพะเยา

7.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องการบริหารงานของศูนย์ฯ สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัย ไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดพะเยา รวมทั้งการพัฒนานโยบายการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดอื่นที่มีสภาพใกล้เคียงกัน

7.3 เป็นแนวทางในการวิจัย ครั้งต่อไปในเรื่องเกี่ยวกับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสาร ข้อมูลสารสนเทศ จากเอกสารตลอดถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพะเยา
2. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
3. ความหมายของบทบาท
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพะเยา

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ประวัติจังหวัดพะเยา อาณาเขตของ จังหวัด หน่วยการปกครอง สภาพเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม การใช้พื้นที่ การถือครองที่ดินทาง การเกษตร และสหกรณ์การเกษตร โดยสรุปดังนี้ (สำนักงานจังหวัดพะเยา 2545: 3-20)

1.1 ประวัติของจังหวัดพะเยา เป็นเมืองเก่าแก่แห่งแคว้นล้านนาไทย เดิมชื่อว่า "ภูกามยาว" หรือ "พยาว" ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1638 โดยพ่อขุนศรีจอมธรรม กษัตริย์แห่งราชวงศ์ ลี้วะจักรราช และเจริญรุ่งเรืองสูงสุดพร้อมกับกรุงสุโขทัย สมัยพ่อขุนรามคำแหง จนถึง พ.ศ. 1883 จึงถูกผนวกเข้าไปในอาณาจักรล้านนาไทยของราชวงศ์เม็งราย ต่อมา พ.ศ. 2473 สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการจัดระเบียบการปกครองใหม่ โดยกำหนดให้เจ้าเมืองและข้าหลวงรวมหัวเมืองต่างๆ ขึ้นกับ มณฑล และใน พ.ศ. 2475 ได้ยุบตำแหน่ง เจ้าผู้ครองนครทั้งหมด โดยเปลี่ยนเป็นอำเภอ และ จังหวัด ทำให้เมืองพะเยาเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงราย และอำเภอพะเยาได้เปลี่ยนฐานะ เป็นจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2520 เป็นจังหวัดที่ 72 ของประเทศไทย

จังหวัดพะเยาตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร 735 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,335.06 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,959,413 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศ เป็นป่าเขา ที่ราบสูง มีระดับความสูงตั้งแต่ 300 – 1,550 เมตรจากระดับน้ำทะเล นอกนั้นพื้นที่

ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ลักษณะภูมิประเทศ เนื่องจากมีป่าไม้และภูเขาล้อมรอบ จึงทำให้อากาศหนาว เย็นในฤดูหนาว และอากาศไม่ร้อนจัดในฤดูร้อน มีเทือกเขาที่สำคัญคือ เทือกเขาผีปันน้ำ มีแม่น้ำ สำคัญ 3 สาย คือ แม่น้ำอิง แม่น้ำยม และแม่น้ำลาว

1.2 อาณาเขตที่ตั้งของจังหวัดพะเยา

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอพาน อำเภอป่าแดด อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภองาว จังหวัดลำปาง และอำเภอสอง จังหวัดแพร่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	แขวงไชยะบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชา ชนลาว และอำเภอท่าวังผา อำเภอบ้านหลวง กิ่ง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภองาว อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

1.3 หน่วยการปกครอง การปกครองแบ่งออกเป็น 7 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 68 ตำบล 776 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 11 เทศบาลตำบล 59 องค์การบริหารส่วนตำบล 7 สภาตำบล

1.4 สภาพเศรษฐกิจ

1.4.1 *กสิกรรม* พืชเศรษฐกิจที่สำคัญทำรายได้หลักให้แก่เกษตรกรในจังหวัดพะเยา คือข้าว ข้าวโพด ฝ้าย ถั่วเขียว ละครุ่น กระเทียม ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ชิงอ่อน นอมแดง ลำไย มะขามหวาน ลิ้นจี่ มะม่วง เป็นต้น ใน พ.ศ. 2542 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร 1,152,940 ไร่ มีเกษตรกร 320,137 คน

1.4.2 *การปศุสัตว์* การปศุสัตว์ในจังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้แรงงานและการบริโภคภายในครัวเรือน สำหรับการเลี้ยงสัตว์เป็นการค้ามีไม่มากนัก การลงทุนด้านนี้เป็นการลงทุนกิจการขนาดเล็ก สัตว์ที่เลี้ยงกันมากได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด และไก่

1.4.3 *การประมง* สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดพะเยา เป็นหน่วยงานที่เพาะพันธุ์ปลาชนิดต่าง ๆ ใน พ.ศ. 2542 ได้เพาะพันธุ์ปลา 18 ชนิด จำนวน 23,604,424 ตัว ประกอบด้วย ปลานิล ปลาไน ปลาดตะเพียนขาว ปลายี่สกเทศ ปลานวลจันทร์เทศ ปลากินหญ้า ปลาเกร็ดเงิน ปลาหัวโต ปลาสร้อยขาว ปลากาดำ ปลากะโหล่ ปลาเทพา ปลาบ้า ปลากดเหลือง ปลาบึก ปลาดุก

และ กุ้งก้ามกรามจำนวน 1,000,000 ตัว เพื่อนำเอาไปปล่อยในแหล่งน้ำต่าง ๆ แหล่งน้ำชลประทานจังหวัด แหล่งน้ำธรรมชาติที่เป็นแหล่งประมงน้ำจืด ที่สำคัญคือ กว๊านพะเยา หนองเล็งทราย อ่างแม่ปืม อ่างแม่ต้า

1.4.4 **อุตสาหกรรม** นับถึงปี 2541 มีโรงงานอุตสาหกรรม 502 โรงงาน จำนวนเงินลงทุน 920,189,634 บาท มีการจ้างแรงงาน 4,863 คน ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดย่อมเงินลงทุนเฉลี่ยไม่เกิน 1 ล้านบาท ได้แก่ การแปรรูปวัตถุดิบการเกษตร (ร้อยละ 66.39) อุตสาหกรรมก่อสร้าง (ร้อยละ 8.92) อุตสาหกรรมบริการ (ร้อยละ 4.98) อุตสาหกรรมแปรรูปและเครื่องเรือนหรือทำเฟอร์นิเจอร์ (ร้อยละ 0.83) และอื่น ๆ (ร้อยละ 3.83)

1.4.5 **เหมืองแร่ ทรัพยากรแร่ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา** ได้แก่ ถ่านหินลิกไนท์ ดีบุก ซีไลต์ ฟลูออไรด์ เมงกานีส ดินขาว เป็นต้น โดยมีการดำเนินกิจการเหมืองแร่ที่อำเภอเชียงม่วน

1.5 สภาพสังคม

1.5.1 **การศึกษา** ใน พ.ศ. 2543 จังหวัดพะเยา มีสถานศึกษา หรือโรงเรียน 404 แห่ง โดยจำแนกเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ 290 แห่ง สังกัดกรมสามัญศึกษา 79 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 14 แห่ง กรมอาชีวศึกษา 5 แห่ง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 8 แห่ง สภาการศึกษาสงฆ์ 1 แห่ง สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 6 แห่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 1 แห่ง ทบวงมหาวิทยาลัย 1 แห่ง นักเรียน นักศึกษา 99,656 คน ครู 5,157 คน อัตราส่วนนักเรียนนักศึกษา : ครู เท่ากับ 19 : 1 และนักเรียน นักศึกษา : ห้อง เท่ากับ 25 : 1 อัตราการศึกษาต่อชั้น ม.1 คิดเป็นร้อยละ 94.1 ส่วนการศึกษาต่อระดับสูงขึ้นไปมีแนวโน้มลดลง

1.5.2 **บริการสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน** มีองค์การอาสาสมัครและศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนซึ่งดำเนินงานโดยประชาชนเป็นผู้ให้บริการ จำนวนองค์การอาสาสมัครทั้งหมด 14,390 คน และมี ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานในเขตชนบทเพื่อให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน 677 หมู่บ้าน 13 ชุมชน

1.5.3 **สถานการณ์โรคที่น่าสนใจ** สถานการณ์โรคเอดส์ อัตราป่วยของจังหวัดพะเยาอยู่ในอันดับ 3 ของ 6 จังหวัดภาคเหนือ (รองจากจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย ตามลำดับ) แต่คิดเป็นอัตรา 186.6 คน ต่อประชากรแสนคน ซึ่งเป็นลำดับ 1 ของประเทศไทย ทำให้ภาวะค่าใช้จ่ายของครอบครัวและสถานพยาบาลต่าง ๆ สูงขึ้นอย่างมากมาย ยอดจำนวนผู้ป่วยเอดส์และผู้ติด

เชื้อเอชไอวีที่มีอาการรวมตั้งแต่ พ.ศ. 2532 – 2542 จำนวน 8,852 คน เสียชีวิตแล้ว 1,988 คน โดยจำนวน พ.ศ. 2542 มีจำนวน 931 คน เป็นกลุ่มอายุระหว่าง 25 – 29 ปี ถึงร้อยละ 32.42 เป็นกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 59.58 นอกจากนั้นยังมีโรคอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น วัณโรคปอด ความดันโลหิตสูง เป็นต้น

1.6 การใช้พื้นที่และการถือครองที่ดินทางการเกษตร พื้นที่ ของจังหวัดพะเยามีทั้งหมด 3,959,413 ไร่ จากข้อมูล พ.ศ. 2541 ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม่มีสภาพเป็นป่า 1,513,125 ไร่ (ร้อยละ 38.28) พื้นที่เพื่อการเกษตร 920,258 ไร่ (ร้อยละ 23.23) ที่เหลือเป็นพื้นที่ไม่ได้จำแนก 1,526,030 ไร่ (ร้อยละ 38.54) การถือครองที่ดินทางการเกษตร ส่วนใหญ่พื้นที่เกษตรเป็นของเกษตรกรเอง 805,573 ไร่ (ร้อยละ 85.28) และยังเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองโดยสมบูรณ์ โดยไม่ได้จำนอง หรือ ขายฝาก 721,058 ไร่ (ร้อยละ 76.34) และได้จำนอง หรือขายฝากไว้แล้ว 84,452 ไร่ (ร้อยละ 8.94) ที่เหลือเป็นพื้นที่ของคนอื่น 139,008 ไร่ (ร้อยละ 14.72) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ทำฟรี 82,126 ไร่ (ร้อยละ 8.69)

1.7 สหกรณ์ภาคเกษตร

1.7.1 สหกรณ์การเกษตร 24 สหกรณ์ สมาชิก 69,896 คน

1.7.2 ชุมชนสหกรณ์จังหวัด 1 แห่ง สมาชิก 19 สหกรณ์

1.7.3. สหกรณ์นิคม 1 สหกรณ์ สมาชิก 1,926 คน

1.8 น้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ประกอบด้วย บ่อบาดาลส่วนตัว 1,739 บ่อ บ่อบาดาลสาธารณะ 1,391 บ่อ และบ่อที่มีเครื่องสูบน้ำ 340 บ่อ สระน้ำ 638 แห่ง ฝายส่วนตัว 118 แห่ง และคลองชลประทาน ส่งน้ำ 24 แห่ง ซึ่งประชาชนมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเหล่านี้ในฤดูแล้ง 417 แห่ง ในพื้นที่ 4,597 ไร่

ในด้านการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยาได้สรุปในรายงานประจำปี 2544 โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา 2544: 29-45)

1.9 สภาพการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดพะเยา

1.9.1 นโยบายด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของเกษตรกรให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่องพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จังหวัดพะเยาได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรเพื่อให้

เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และกระตุ้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อเป็นจุดดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยี และความรู้ ตลอดจนเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และพัฒนาอาชีพการเกษตรให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน ตลอดจนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยได้ดำเนินงานภายใต้โครงการศูนย์ส่งเสริมผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

ในการดำเนินกิจกรรมของโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนได้จากการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในลักษณะของโรงเรียนเกษตรกร เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่ม และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม

1.9.2 นโยบายด้านพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตการตลาดสินค้าเกษตร และอาหาร เพื่อการแข่งขันกับต่างประเทศและใช้ภายในประเทศ ในนโยบายด้านนี้จังหวัดพะเยาได้ดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาผลผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานเพื่อการส่งออก จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เช่น ข้าวหอมดอกมะลิ ลิ้นจี่ ลำไย นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาด้านการตลาดไปพร้อม ๆ กัน โดยมีการจัดงานเทศกาลส่งเสริมพืชท้องถิ่นเพื่อกระตุ้นตลาด และตัวเกษตรกรในการพัฒนาผลผลิต

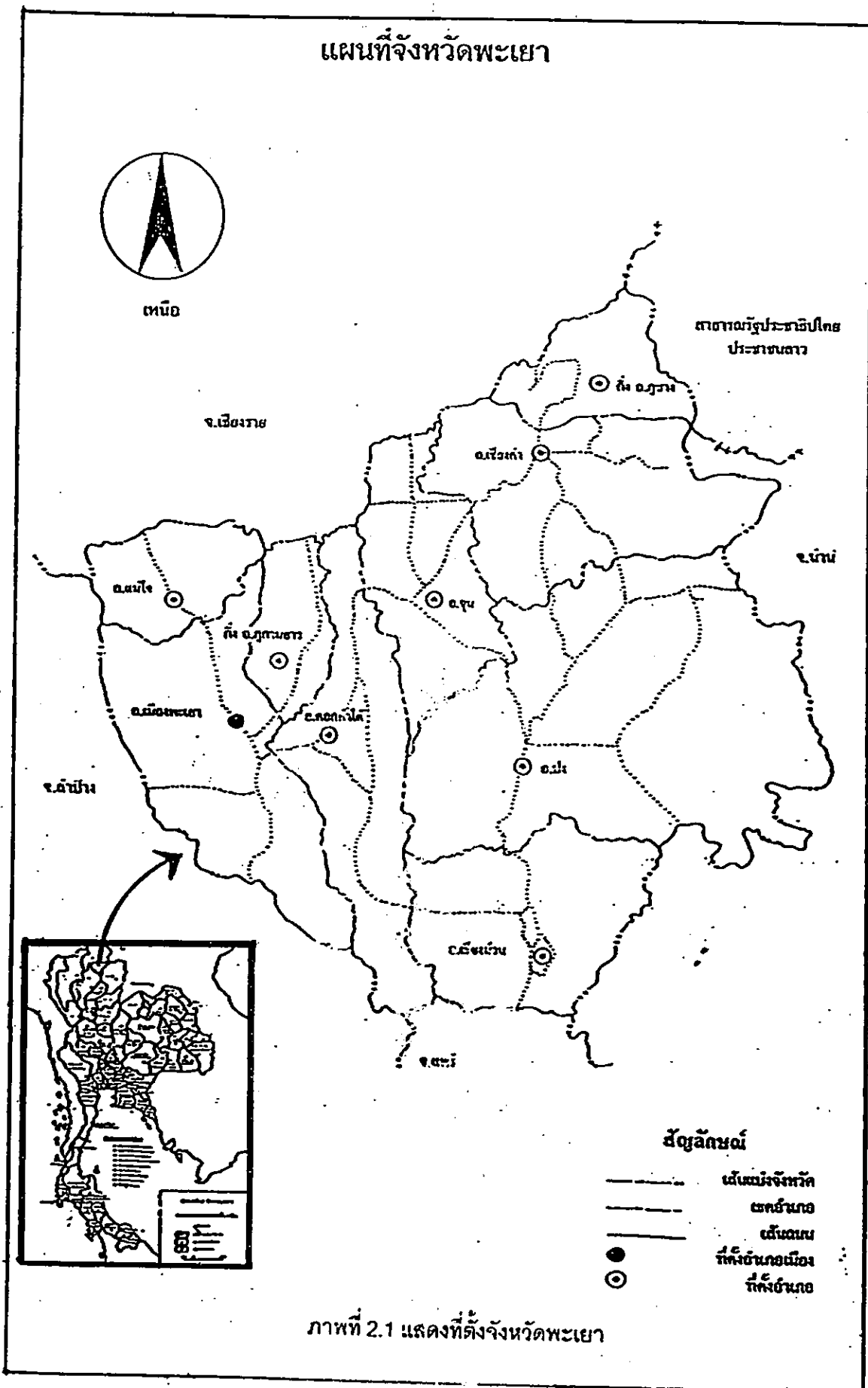
1.9.3 นโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการผลิตอย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนนโยบายด้านนี้ ประกอบกับจังหวัดพะเยาได้รับการคัดเลือกให้เป็นเมืองนำอยู่จากองค์การอาหารและอนามัยโลก จังหวัดพะเยาจึงเน้นการผลิตการเกษตรให้ผลผลิตปลอดจากสารพิษ และลดการใช้สารเคมี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ตลอดจนการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน ภายใต้โครงการโรงเรียนเกษตรกร (ข้าว) ในพระราชดำริ และโรงเรียนเกษตรกร (ผัก) ในพระราชดำริ

1.9.4 นโยบายด้านการสนับสนุนกระบวนการส่งเสริมการผลิตการเกษตรให้มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลเป็นรูปธรรม จังหวัดพะเยาได้ให้ความสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการส่งเสริมการผลิต เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาอาชีพ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล และเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี และเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานโครงการที่สำคัญตามนโยบายของรัฐบาล

1.9.5 นโยบายปรับโครงสร้างและพัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตร ให้เป็นหน่วยงานหลักในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรทุกสาขาแก่เกษตรกร

และให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเกษตรอย่างบูรณาการ เพื่อให้มีการปรับระบบการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรและการจัดทำแผนงาน โครงการให้เป็นโครงการบูรณาการภายใต้โครงสร้างปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 จังหวัดพะเยาจึงได้ดำเนินการจัดการประชุมชี้แจงนโยบาย และแนวทางการส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2544 ให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกระดับให้ได้รับทราบ และเข้าใจสามารถปฏิบัติงานตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนที่จังหวัดพะเยา

ภาพที่ 2.1 แสดงที่ตั้งจังหวัดพะเยา

2. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กรมส่งเสริมการเกษตร (2542: 2-11) ได้กำหนดแนวทางการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ดังนี้

2.1 ความหมายของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล คือศูนย์กลางในการประสานงานถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรสาขาต่าง ๆ ในระดับตำบลสู่เกษตรกร

2.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเพื่อให้เป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรท้องถิ่น และเกษตรกร ในการดำเนินงานถ่ายทอดเทคโนโลยี และขยายผลของเทคโนโลยีการเกษตร อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2.3 องค์ประกอบของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

2.3.1 ส่วนที่เป็นสำนักงาน ประกอบด้วย สถานที่ทำงานของผู้อำนวยการศูนย์ฯ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลรับผิดชอบตำบลเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ ในสำนักงานดังกล่าว มีสิ่งอำนวยความสะดวก และข้อมูล ได้แก่

1) สถานที่ตั้งสำนักงาน โดยพิจารณาสถานที่ที่มีความยั่งยืน ติดต่อดี
สะดวก

2) วัสดุอุปกรณ์ ที่สำนักงานศูนย์ฯ ได้แก่

(1) ป้ายชื่อศูนย์ฯ

(2) โต๊ะ เก้าอี้ ที่ทำงานของศูนย์ฯ

(3) เครื่องเขียนแบบพิมพ์ กระดาษ และกระดานดำ

(4) แผนผังแสดงขอบเขตของตำบลที่ตั้งศูนย์ฯ ที่ตั้งจุดสถานี และถ่าย

ทอดเทคโนโลยี

(5) ข้อมูลการเกษตรของตำบล ได้แก่ ศักยภาพพื้นที่ ชุดดิน แหล่งน้ำ ข้อมูลด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง อื่น ๆ

(6) แผนงาน โครงการของเกษตรประจำตำบล

- (7) แผนการถ่ายทอดความรู้
- (8) โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และโปสเตอร์อื่น ๆ ซึ่งกรมต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำให้
- (9) เอกสารวิชาการของกรมต่าง ๆ
- (10) ตัวอย่างของจริง หรือรูปภาพที่มีคำอธิบายพร้อมคำแนะนำเกี่ยวกับโรค แมลงศัตรูพืช หรืออื่น ๆ ตามสภาพปัญหาของพื้นที่
- (11) อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.3.2 ส่วนที่เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต เป็นสถานที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร โดยมีวิทยากรเกษตร (เกษตรกรที่เป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี) ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ โดยแบ่งจุดถ่ายทอดหรือจุดสาธิตเป็น 2 ประเภทดังนี้

- 1) ประเภทที่ดำเนินการโดยเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในสาขาอาชีพต่าง ๆ ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดินหรืออื่น ๆ โดยพัฒนาให้เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต พร้อมทั้งจะเป็นแบบอย่างให้แก่กลุ่มเกษตรกร หรือเกษตรกรอื่นนำไปปฏิบัติตาม
- 2) ประเภทที่จัดทำขึ้นใหม่ ตามศักยภาพของพื้นที่ และความต้องการของเกษตรกร

2.4 การบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล รับผิดชอบการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งมีองค์ประกอบและหน้าที่ดังนี้

องค์ประกอบ

เกษตรอำเภอ	ประธานคณะทำงาน
ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล	คณะทำงาน
กรรมการหมู่บ้าน	คณะทำงาน
กรรมการกลุ่มเกษตรกร	คณะทำงาน
กรรมการสหกรณ์	คณะทำงาน
แกนนำกลุ่มอาชีพ/ผู้แทนจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยี	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	คณะทำงาน
	และเลขานุการ

2.5 หน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.5.1 วางแผนการปฏิบัติงานโครงการระดับตำบล กำหนดกิจกรรม งบประมาณ และกรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย

2.5.2 ติดตาม และรายงานผลความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ต่อคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

2.5.3 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอมอบหมาย

2.6 ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.6.1 ประสานงานและจัดการด้านการเกษตรภายในตำบล

2.6.2 จัดการเกี่ยวกับระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในตำบล

2.6.3 รายงานสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร รวมถึงภัยธรรมชาติต่าง ๆ

2.6.4 จัดการเกี่ยวกับโรงเรียนเกษตรกร

2.6.5 จัดการด้านการตลาด (ตลาดร่วมเขียว)

2.6.6 รายงานผลการปฏิบัติงานด้านการเกษตร

2.6.7 อื่น ๆ

2.7 วิทยากรเกษตร วิทยากรเกษตร ได้แก่ เกษตรกรที่เป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต มีบทบาท ดังนี้

2.7.1 ให้คำปรึกษาด้านการประกอบอาชีพการเกษตรในตำบล

2.7.2 เป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร

2.7.3 ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร

2.8 การสนับสนุน

2.8.1 สำนักงานศูนย์ฯ ส่วนกลางให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้กับสำนักงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล

2.8.2 จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต

2.8.3 ส่วนกลางให้การสนับสนุน งบประมาณสำหรับการดำเนินการปรับปรุง จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต และงบประมาณสำหรับสร้างจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต และงบประมาณสำหรับสร้างจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีขึ้นมาใหม่ ตลอดจนการอบรมวิทยากร เกษตร การอบรมเกษตรกร ฯลฯ

2.8.4 ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชน องค์กรในท้องถิ่น องค์กรบริหาร ส่วนตำบล ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้เกษตรกรได้รับ ประโยชน์จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีดังกล่าว

2.9 แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล

2.9.1 **ขั้นเตรียมการ** เป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางสังคม ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลด้านการเกษตร (ชีวภาพ) ข้อมูลทางศักยภาพพื้นที่ของกลุ่มอาชีพการเกษตรต่าง ๆ ในพื้นที่โดยเฉพาะข้อมูลกลุ่มอาชีพ ในขั้นตอนนี้มี 2 ส่วน

1) **ส่วนที่เป็นแผนที่** ซึ่งเป็นแผนที่ อัตราส่วน 1:50,000 ใช้ในการวางแผนทางกายภาพทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีแผนที่อื่น ๆ ในตำบลที่เป็นประโยชน์ คือแผนที่จำลอง และส่วนที่เป็นทะเบียนราษฎร หรือทะเบียนเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ แผนที่แปลงกรรมสิทธิ์ เป็นข้อมูลใครเป็นเจ้าของที่ดิน อยู่ที่ไหน

2) **ข้อมูลทางสถิติ** ได้แก่จำนวนประชากร สภาวะเศรษฐกิจ สังคม มีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบว่าพื้นที่เป็นพื้นที่ยากจนอยู่ตรงไหน จุดเด่น จุดด้อยทางเศรษฐกิจและสังคม ในตำบลเป็นอย่างไร ข้อมูลการปกครอง ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ เช่นกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร สหภาพ และอื่น ๆ ที่อยู่ในพื้นที่นั้น รวมทั้งภาวะการเป็นผู้นำของบุคคลในท้องถิ่น

2.9.2 ชั้นเข้าถึง ประกอบด้วย

- 1) การจัดเครือข่าย คือการจัดให้ผู้คนที่มีความเชี่ยวชาญใกล้เคียงกัน หรือมีความสนใจในงานเดียวกัน เข้ามาปรึกษาหารือกัน มีการติดต่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 2) การแสวงหา เป็นการแสวงหาคำตอบของเกษตรกรเอง ตรวจสอบสภาพทางกายภาพทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกร เกษตรกรจะต้องรู้ว่าความต้องการของเขาคืออะไร ซึ่งจะนำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดรูปแบบของการพัฒนาขั้นต่อไป
- 3) การกำหนดรูปแบบการพัฒนา จากข้อมูลความต้องการของเกษตรกรที่ได้ในข้อ 2 นำมาใช้ในการกำหนดรูปแบบของการพัฒนาในตำบล จะมีแนวโน้มในการพัฒนาอย่างไร และจะมีวิธีการทำอย่างไร
- 4) การจัดทำแผนพัฒนา เป็นการจัดทำแผนพัฒนา ให้ครอบคลุมทั้งทางด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรมนุษย์

2.9.3 ชั้นถ่ายทอด/พัฒนา ประกอบด้วย

- 1) การแลกเปลี่ยนและการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามความต้องการของพื้นที่ การแลกเปลี่ยนจะเป็นแบบการสื่อสารสองทาง การแลกเปลี่ยน หมายถึงมีการแลกเปลี่ยนระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่กับผู้ที่ได้รับบริการ และระหว่างผู้รับบริการกันเองซึ่งจะเกิดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน
- 2) การควบคุมคุณภาพ เป็นการควบคุมคุณภาพในการผลิตสินค้า โดยเฉพาะสินค้าเกษตรที่จะส่งออก ตามนโยบายเกี่ยวกับการตรวจสอบความสะอาด การปนเปื้อนต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค ซึ่งจะต้องตรวจสอบการผลิตระดับฟาร์ม
- 3) การพัฒนาทางกายภาพ
- 4) การเชื่อมโยง การออม แหล่งเครดิต และการเตรียมการค้าด้านธุรกิจ
- 5) ระบบการควบคุม เป็นการควบคุมคุณภาพ ที่เกี่ยวข้องกับข้อ 2 ในเรื่องการออกเอกสารรับรองผลผลิตการเกษตร

2.9.4 ขั้นตอนการประเมินผล เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงาน

2.9.5 ขั้นตอนการส่งมอบ กิจกรรมบางประเภทที่ถือว่าไม่จำเป็นต้องไปเมื่อตรวจสอบตามขั้นตอนที่ 4 แล้วและชุมชนพร้อมที่จะสามารถบริหารจัดการในอาชีพต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด ให้ได้ทั้งคุณภาพ และมาตรฐาน ก็จะส่งมอบศูนย์ฯ ให้เกษตรกรบริหารจัดการศูนย์เอง ขั้นตอนนี้เกษตรกรจะสามารถคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจได้เอง ตลอดทั้ง

สามารถดำเนินการกิจของศูนยฯได้เอง ส่วนราชการต้องลดบทบาทเหลือเพียงการให้การสนับสนุน ส่งเสริม และให้การแนะนำเป็นครั้งคราว

2.10 การดำเนินงานของศูนยฯถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล พ.ศ. 2542 มีรายละเอียดดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2542: 5-10)

2.10.1 การเตรียมพร้อมของเจ้าหน้าที่ มีการจัดการประชุม สัมมนาชี้แจงทำความเข้าใจเรื่องศูนยฯถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลให้กับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับจังหวัด ดังนี้

1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 4 ครั้ง ใน 4 ภาค รวม 1,172 คน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรได้เข้ารับฟัง ประกอบด้วยเกษตรจังหวัด หัวหน้าฝ่ายของสำนักงานเกษตรจังหวัด 76 จังหวัด เกษตรอำเภอที่เป็นจุดที่ตั้งศูนยฯนำร่อง 76 อำเภอ เกษตรตำบลที่เป็นผู้อำนวยการศูนยฯนำร่อง 76 ตำบล

2) กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 ครั้ง มีผู้เข้ารับฟังรวม 2,212 คนซึ่งประกอบด้วยเกษตรจังหวัด หัวหน้าฝ่ายของสำนักงานเกษตรจังหวัดเกษตรอำเภอที่เป็นจุดนำร่อง เกษตรตำบลที่เป็นผู้อำนวยการศูนยฯนำร่อง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาค

3) กรมส่งเสริมการเกษตรจัดสัมมนาแนวทางการพัฒนางานศูนยฯถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยมีผู้เข้าร่วม จำนวน 850 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของกรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรและสหกรณ์จังหวัด 76 จังหวัด ประมงจังหวัด 76 จังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด 76 จังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ผู้อำนวยการกองเกษตรเศรษฐกิจ ผู้อำนวยการสำนักงานวิจัยและพัฒนาการเกษตร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานในส่วนกลางของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

4) กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับกรมวิชาการเกษตรจัดประชุมสัมมนาการสนับสนุนด้านวิชาการศูนยฯถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อประสานการดำเนินการร่วมกัน 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 550 คน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกระดับทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมวิชาการ

5) กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับกรมปศุสัตว์ ได้จัดประชุมสัมมนาเพื่อกำหนดหัวข้อสาริตในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร จำนวน 1 ครั้ง ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในส่วนกลางของกรมส่งเสริมการเกษตรและปศุสัตว์

6) สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ ได้จัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับและบางจังหวัด อำเภอ ได้มีการประชุมชี้แจงร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และสังกัดกระทรวงอื่น รวมทั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรเกษตรกรเพื่อทำความเข้าใจและประสานการปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งในเรื่องการชี้แจงทำความเข้าใจในระดับจังหวัดนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ นักวิชาการในส่วนกลาง ไปร่วมประชุมชี้แจงด้วยทุกครั้งในทุกจังหวัด จากผลการติดตามนิเทศพบว่า การชี้แจงทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเกิดความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

จากการติดตามการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่พบว่า การจัดประชุมสัมมนาชี้แจง ทำความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเกิดความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.10.2 การคัดเลือกและจำแนกตำบลเป้าหมาย สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ได้ทำหน้าที่คัดเลือกและจำแนกตำบลเป้าหมายตามศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยในปี 2542 ได้มีการจัดตั้งศูนย์ฯ นำร่องระดับจังหวัดจำนวน 76 ศูนย์ ศูนย์ฯ นำร่องระดับภาค จำนวน 6 ศูนย์ และศูนย์ฯ ทั่วไปอีกจำนวน 5,607 ศูนย์ ใน 76 จังหวัด ทั่วประเทศ

2.10.3 การสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ ศูนย์ฯ นำร่องทุกศูนย์ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นฐานครัวเรือนเกษตรกรกรข้อมูลความต้องการของครัวเรือนเกษตรกร และวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีเกษตรกรอาสาสมัครในแต่ละหมู่บ้านของตำบลเป็นผู้ดำเนินการสำรวจข้อมูล

2.10.4 การทำแผนปฏิบัติการโครงการ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ นำร่องทุกศูนย์ได้ดำเนินการกำหนดกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการการดำเนินงานตามกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในรูปแบบของการบูรณาการ

การจัดตั้งสำนักงานศูนย์ฯ พบว่า ศูนย์ฯ นำร่อง จำนวนร้อยละ 98 มีสถานที่ตั้งเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ร้อยละ 84 มีข้อมูลข่าวสารและวิชา

การให้บริการเผยแพร่แก่เกษตรกร และร้อยละ 59 ได้ปรับปรุงสถานที่ตั้งสำนักงานศูนย์ฯ และเปิดบริการเรียบร้อยแล้ว

การจัดตั้งจุดสาธิต พบว่าศูนย์ฯ นำร่องมีการจัดตั้งจุดสาธิตแล้วจำนวน 446 ศูนย์ โดยร้อยละ 96 มีจุดสาธิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่ ร้อยละ 65 ยังพัฒนาจุดสาธิตไม่สมบูรณ์นัก อย่างไรก็ตามจุดสาธิตก็ยังมีศักยภาพด้านความพร้อมในการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ได้แล้ว เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นจุดสาธิตแบบต่อยอดจากเดิม

การพัฒนาวิทยากรเกษตร ได้มีการจัดอบรมวิทยากรเกษตร เรียบร้อยแล้ว จำนวน 823 รายและร้อยละ 60 ของศูนย์ฯ นำร่องระบุว่าวิทยากรเกษตรทุกคนหรือเกือบทุกคนมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ได้

การถ่ายทอดความรู้ ศูนย์ฯ นำร่องร้อยละ 65 ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรแล้ว มีการจัดอบรมจำนวน 242 ครั้ง และมีเกษตรกรเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ทั้งสิ้น จำนวน 12,946 ราย

การขยายผล ศูนย์ฯ นำร่องร้อยละ 23 สามารถดำเนินการได้ถึงขั้นขยายผลแล้ว โดยมีเกษตรกรที่ผ่านการอบรมจำนวน 3,637 ราย ได้นำความรู้ไปปฏิบัติตามและได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ปัจจัยการผลิต จำนวน 614 ราย

2.10.5 การส่งเสริม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ศูนย์ฯ นำร่องร้อยละ 90 ได้มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ ผ่านการประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบล หอกระจายข่าว เอกสารแผ่นพับ แผ่นปลิวแนะนำศูนย์ฯ โดยร้อยละ 63 ของศูนย์ฯ นำร่องมีผู้มาติดต่อขอใช้บริการข้อมูลข่าวสารการเกษตรแล้ว จำนวน 19,036 ราย

2.10.6 การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีในรูปของการบูรณาการส่งเสริมการผลิตการเกษตร ซึ่งเป็นกระบวนการผสมผสานการทำงานในพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดความซ้ำซ้อนของทรัพยากรบุคคล งบประมาณ งาน และเวลา โดยตำบลเป็นผู้เสนอความต้องการผลิตทางการเกษตรผ่านคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนระดับต่าง ๆ มายังกรมส่งเสริมการเกษตร คณะกรรมการบูรณาการ ผู้จัดการรายพื้นที่ เพื่อพิจารณาหัวข้อส่งเสริมการเกษตรและงบประมาณสนับสนุนการผลิตการเกษตรของตำบลต่อไปซึ่งการดำเนินงานบูรณาการส่งเสริมการเกษตรได้แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ คัดเลือกและแต่งตั้งผู้จัดการรายพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเรียบร้อยแล้ว

2.10.7 การติดตามประเมินผล กรมส่งเสริมการเกษตรได้สร้างระบบการติดตามนิเทศถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้นมาเป็นการเฉพาะโดยมอบให้ผู้บริหารในระดับผู้อำนวยการกองและผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาค ควบคุม ดูแล การติดตามนิเทศและการปฏิบัติงานศูนย์ฯ ในเขตพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ โดยมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ นักวิชาการระดับ 7-8 ในส่วนกลางเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบประจำจังหวัด ๆ ละ 3 คน และมีเจ้าหน้าที่ นักวิชาการของสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคสมทบอีกจังหวัดละ 1-3 คน ทำหน้าที่ในการติดตามนิเทศ ให้ข้อเสนอแนะและช่วยแก้ไขปัญหา รวมทั้งประสานงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานเกษตรจังหวัด ในส่วนของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลให้เป็นไปด้วยดี ทั้งนี้คณะติดตามนิเทศได้ทำการนิเทศเป็นประจำทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2542 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 แล้วรายงานผลเสนออธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรทุกครั้ง สำหรับประเด็นในการติดตามนิเทศนั้นมีด้วยกันทั้งหมด 10 ประเด็นหลัก คือ การเตรียมการ การจัดตั้งสำนักงานศูนย์ฯ การจัดตั้งจุดสาธิต การพัฒนาวิทยากรเกษตร การถ่ายทอดความรู้ การให้บริการ การดำเนินกิจกรรมสาธิตและกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร การขยายผลการประชุมคณะกรรมการและคณะทำงานระดับพื้นที่และการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งฝ่ายติดตามและประเมินผล กองแผนงานได้ดำเนินการวัดผลทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ

3. ความหมายของบทบาท

“บทบาท” (role) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ตามที่เสรี ทองพันธุ์ (2526 : 9) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

แมคโดนัลด์ (Mc Donald) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมอันเป็นที่คาดหวังของสมาชิกบุคคลนั้น

เครช ครัชฟิลด์ และ พาลลาเช (Krech, Crutchfield and Pallachey) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่าเป็นแบบแผนของความต้องการ เป้าหมาย ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม และการกระทำต่อสมาชิกของชุมชนที่คาดหวังว่า ควรเป็นไปตามลักษณะของตำแหน่ง

ส่วนบทบาทที่คาดหวังนั้น ปรภาส ศิลปรัศมี (2530: 10) ได้รวบรวมความหมายจากนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

เมอร์รี (Murry) ได้กล่าวถึง “ความคาดหวัง” (expectation) ว่าหมายถึงระดับผลงานที่บุคคลกำหนดหรือคาดหวังว่าจะทำได้ เพื่อให้บุคคลทำงานที่ตนเคยทำ และความคาดหวังนั้น

เป็นระดับที่บุคคลปรารถนาจะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานแต่ละครั้ง และบทบาทความคาดหวัง (role expectation) หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อบุคคลซึ่งอยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ทั้งกระทำหรือไม่กระทำ ดังนั้น role expectation นั้นจะออกมาในรูปของการกระทำที่บุคคลคิดว่า ควรทำตามสิทธิหรือหน้าที่ในตำแหน่ง นั้น ๆ ที่ตนครอบครองอยู่

สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม (2530: 11) อธิบายถึงความหมายของบทบาทไว้ว่าบทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำนั้นคือ เมื่อมีสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ในสถานภาพใดอย่างไร แล้วบุคคลในสถานภาพนั้น ๆ จะต้องประพฤติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

ประภาส ศิลปรัศมี (2530 :14) ได้ให้ความหมายของบทบาทในเชิงการคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรม (behavioral expectation) ซึ่งเป็นการคาดหวังตามปทัสสถานที่มีอยู่ (normative expectation) และเชิงการกระทำพฤติกรรมจริง ๆ ซึ่งเรียกว่าการกระทำบทบาท (role performance) หรือพฤติกรรมบทบาท (role behavior) ความหมายตามนัยแรกอาจเรียกว่าบทบาทอุดมคติ (ideal role) ส่วนนัยหลังอาจเรียกว่าบทบาทที่ปรากฏจริง (actual role)

บทบาทตามอุดมคติ หรือบทบาทความคาดหวัง ก็คือบทบาทที่อยู่ในระดับของความคิดส่วนบุคคลเท่านั้น คือคิดว่าจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างไร แต่ไม่ได้กระทำจริงๆ

ส่วนบทบาทที่ปรากฏจริงหรือพฤติกรรมบทบาทนั้น เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของการกระทำจริง ไม่ใช่เพียงระดับความคิดเท่านั้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ยังไม่พบผู้ใดทำการศึกษาวิจัยมาก่อน เนื่องจากเป็นองค์การที่เกิดขึ้นใหม่ ในระยะ 5 ปี และยังไม่เป็นที่รู้จักกันดีสำหรับประชาชนทั่วไป จึงมีเพียงการประเมินผลศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่เป็นศูนย์ฯ นำร่อง เช่นที่ ตำบลดงเจน กิ่งอำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา โดยใช้แบบสอบถามดำเนินการสุ่มสอบถามแบบบังเอิญ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 รายโดยมีผลการประเมินดังนี้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา 2543 : 1)

4.1 เกษตรกรรู้จักศูนย์ฯ และจุดสาธิต จำนวน 153 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.63 ไม่รู้จักจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.37 โดยมีสาเหตุเนื่องจากการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง เกษตรกรเคยใช้บริการของศูนย์ฯ จำนวน 95 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.09 ไม่เคยใช้บริการจากศูนย์ฯ

จำนวน 58 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.91 โดยมีสาเหตุ คือไม่มีเวลา ความชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ โดยเกษตรกรคิดว่าศูนย์ฯ ไม่ใช่หน่วยงานของราชการ คิดว่าเป็นเพียงที่ทำการของกลุ่มเกษตรกร

4.2 การบริการของศูนย์ฯ สอบถามจากเกษตรกรที่เคยมาใช้บริการจากศูนย์ฯ จำนวน 95 ราย ที่มารับบริการด้านความรู้จำนวน 88 ราย รับข้อมูลข่าวสาร จำนวน 65 ราย รับด้านบริการปัจจัยการผลิตจำนวน 62 ราย อื่น ๆ เช่น การอบรม ประชุมชี้แจง ศึกษาดูงานตลาด กลางชุมชน และงานวันสาธิต เป็นต้น จำนวน 8 ราย

ความสะดวกในการมารับบริการจากศูนย์ฯ เกษตรกรได้รับความสะดวกมาก จำนวน 45 ราย สะดวกปานกลาง จำนวน 46 ราย สะดวกน้อย จำนวน 1 ราย และไม่สะดวก จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.37 , 48.42 , 1.05 และ 3.16 ตามลำดับ

4.3 การนำความรู้ไปปฏิบัติ เกษตรกรที่มารับบริการความรู้จากศูนย์ฯ (รวมทั้งจุดสาธิต) ได้นำความรู้ไปปฏิบัติ โดยนำความรู้ไปใช้มาก จำนวน 60 ราย นำไปใช้น้อย จำนวน 32 ราย และไม่ได้นำความรู้ไปใช้เลย จำนวน 3 ราย เพราะไม่มีเวลานำไปใช้ หรือหากนำไปใช้ต้องใช้เวลานาน คิดเป็นร้อยละ 63.16 , 33.68 และ 3.16 ตามลำดับ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2543: 1-8) ได้รายงานผลการติดตามนิเทศงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศูนย์นำร่อง) ประจำเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2543 โดยได้ติดตามการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ทั้งหมด 56 จังหวัด ศูนย์นำร่อง พ.ศ. 2542 ได้รับการติดตามจำนวน 55 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 67.1 ศูนย์นำร่อง พ.ศ. 2543 ได้รับการติดตามจำนวน 112 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 73.7 ของศูนย์ฯ โดยศูนย์นำร่องของ พ.ศ. 2542 มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

ผลการดำเนินงานศูนย์นำร่อง พ.ศ. 2542 มีผลงานจัดอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 67 ร้อยละ 33 มีผลการดำเนินงานจัดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละภาค พบว่า ภาคเหนือมีศูนย์ฯ ที่มีผลงานจัดอยู่ในระดับดีร้อยละ 50 ศูนย์ฯ มีผลงานในระดับปานกลางร้อยละ 50 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีศูนย์ฯ ที่มีผลงานอยู่ในระดับดี ร้อยละ 75 มีผลงานอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 25 ภาคกลางมีศูนย์ฯ ที่มีผลงานจัดอยู่ในระดับดี ร้อยละ 63 ผลงานจัดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 37 ภาคตะวันตกมีผลงานระดับดี คิดเป็นร้อยละ 67 ผลงานระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 33 และภาคใต้ ศูนย์ฯ ที่มีผลงานระดับดี คิดเป็นร้อยละ 85 ศูนย์ฯ ที่มีผลงานระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 15

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน พบว่า

4.3.1 การเตรียมการ เป็นขั้นตอนในการเตรียมให้ชุมชนรู้จักและมีทัศนคติที่ดีต่อการมีศูนย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชน เตรียมอาคารสำนักงานให้พร้อมที่จะให้บริการข้อมูล ข่าวสาร คำแนะนำ และเป็นแหล่งวิชาการด้านการเกษตร ตลอดจนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของศูนย์ฯ ด้วยจากการติดตามพบว่า ศูนย์ฯ ร้อยละ 82 มีเกษตรกรส่วนใหญ่ของชุมชนรู้จักและมีทัศนคติที่ดีต่อการมีศูนย์ฯ ตั้งอยู่ในชุมชน และศูนย์ฯ ร้อยละ 18 มีเกษตรกรบางส่วนที่รู้จักและมีทัศนคติที่ดีต่อศูนย์ฯ ในการเตรียมข้อมูลประจำสำนักงานศูนย์ฯ พบว่าร้อยละ 87 มีข้อมูลและแผนที่ครบตามมาตรฐาน ศูนย์ฯ ร้อยละ 98 มีข้อมูลทะเบียนครัวเรือนเกษตรกรครบ ศูนย์ฯ ร้อยละ 71 มีข้อมูลสถิติที่สำคัญครบตามมาตรฐาน และศูนย์ฯ ร้อยละ 91 มีข้อมูลด้านวิชาการเกี่ยวข้องกับการเกษตรด้านต่าง ๆ ครอบคลุมกิจกรรมในพื้นที่ และศูนย์ฯ ร้อยละ 80 มีข้อมูลส่วนใหญ่ที่ทันสมัยเป็นปัจจุบันศูนย์ฯ ที่มีข้อมูลครบถ้วนทุกประเภทดังกล่าวและมีความทันสมัยมีอยู่ร้อยละ 58 ของศูนย์ฯ ทั้งหมด ในขณะที่ทุกศูนย์ฯ มีอาคารสำนักงานและวัสดุ อุปกรณ์พร้อมและเปิดให้บริการแล้ว ในการบริหารงานของศูนย์ฯ ควรจะให้คณะทำงานระดับตำบลได้ร่วมกับผู้อำนวยการศูนย์ฯ ในการบริหารงาน ศูนย์ฯ ร้อยละ 96 มีคณะทำงานระดับตำบลร่วมปฏิบัติงานที่ศูนย์ฯ ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน พบว่าศูนย์ฯ ร้อยละ 96 มีการประสานงานกับหน่วยงานภายในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานสาธารณสุข การศึกษานอกโรงเรียน และบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ใน พ.ศ. 2453 ของจังหวัด มีการดำเนินงานโดยผ่านกระบวนการทำงานของศูนย์ฯ ทุกกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 96 มีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่ผ่านศูนย์ฯ เพียงบางกิจกรรม

4.3.2 การเข้าถึง เป็นขั้นตอนการทำแผนระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์ฯ จะเตรียมข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรและชุมชน เพื่อให้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของเกษตรกรและพื้นที่ซึ่งจะนำมาใช้ประกอบการจัดทำแผนชุมชน และแผนพัฒนาตำบล เพื่อให้แผนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้อำนวยการศูนย์ฯ จะต้องมีการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มอาชีพ กลุ่มความสนใจ หรือกลุ่มความร่วมมือขึ้นภายในชุมชน และตัวแทนของกลุ่มแต่ละกลุ่มมาร่วมกันเป็นกลุ่มเครือข่ายเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และจัดทำแผนหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไป จากการติดตามพบว่า ศูนย์ฯ ร้อยละ 89 มีการสำรวจและประมวลผลข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรและชุมชนเสร็จเรียบร้อยแล้วแต่อยู่ในระหว่างการประมวลผล และศูนย์ฯ ร้อยละ 5 อยู่ในระหว่างการสำรวจข้อมูล ในการจัดตั้งเครือข่ายได้มีศูนย์ฯ ร้อยละ 94 มีการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มใหม่ และศูนย์ฯ ร้อยละ 6 มีแต่กลุ่มเดิมไม่มีการกระตุ้นให้เกิด

กลุ่มใหม่ และกลุ่มที่เกิดขึ้นแล้วในชุมชนมีสมาชิกครอบคลุมเกษตรกรส่วนใหญ่แล้ว ร้อยละ 49 ครอบคลุมเกษตรกรบางส่วนในชุมชน มีร้อยละ 44 และครอบคลุมเกษตรกรส่วนน้อยในชุมชนมี ร้อยละ 7 ของศูนย์ฯ ทั้งหมด ขณะที่ศูนย์ฯสามารถจัดตั้งเครือข่ายแล้ว คิดเป็นร้อยละ 93 ซึ่งกลุ่ม เครือข่ายเกิดจากตัวแทนของกลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 62 ของศูนย์ฯ ทั้งหมด และศูนย์ฯ ร้อยละ 31 ที่ มีกลุ่มเครือข่ายมาจากตัวแทนของกลุ่มบางส่วน และศูนย์ฯ ร้อยละ 7 ยังไม่เกิดกลุ่มเครือข่าย กลุ่ม ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มาร่วมกันจัดเวทีชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ ของชุมชน ซึ่งมีศูนย์ฯ ร้อยละ 78 ที่มีการจัดเวทีชุมชนจนได้ข้อสรุปปัญหา ความต้องการ ศูนย์ฯ ร้อยละ 15 มีการจัดเวทีชุมชนแล้ว แต่ยังไม่ได้ข้อสรุป และศูนย์ฯ ร้อยละ 7 ยังไม่ได้จัดเวทีชุมชน และในการจัดเวทีชุมชนเกษตรกรเป็นผู้จัดขึ้นเองมีร้อยละ 11 เจ้าหน้าที่ร่วมกับเกษตรกรจัดเวทีชุม ชนร้อยละ 78 เจ้าหน้าที่จัดเองทั้งหมดมีร้อยละ 4

4.3.3 การถ่ายทอด และการพัฒนา มีการกำหนดประเด็นการถ่ายทอดให้ ตรงกับความต้องการของชุมชน แล้วทำการเลือกวิทยากรเกษตรที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่ง จะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ และผลสำเร็จในอาชีพด้วย เมื่อจัดตั้งจุดถ่ายทอดเสร็จแล้วจึงได้เริ่ม ดำเนินการถ่ายทอดตามแผนที่กำหนด และมีการติดตามประเมินผลการนำความรู้ที่ได้รับการถ่าย ทอดไปปฏิบัติ จากการติดตามพบว่า ศูนย์ฯ ร้อยละ 91 มีการจัดตั้งจุดสาธิตส่วนใหญ่เสร็จเรียบร้อย ศูนย์ฯ ร้อยละ 4 จัดตั้งจุดสาธิตบางส่วนเรียบร้อย และศูนย์ฯ ร้อยละ 5 จัดตั้งจุดสาธิตส่วน น้อยเสร็จเรียบร้อย ประเด็นการจัดตั้งจุดสาธิตที่เกิดจากเกษตรกรเกษตรกรร่วมกับเจ้าหน้าที่ คัด เลือก มีร้อยละ 96 และเจ้าหน้าที่เป็นผู้คัดเลือกเองมีร้อยละ 4 ของศูนย์ฯ ทั้งหมด จุดสาธิตที่มีวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมที่จะทำการถ่ายทอนั้น มีศูนย์ฯ ร้อยละ 80 ที่จุดสาธิต ส่วนใหญ่พร้อมถ่ายทอด ศูนย์ฯ ร้อยละ 13 มีจุดสาธิตบางส่วนที่พร้อมถ่ายทอด และศูนย์ฯ ร้อยละ 7 ที่มีจุดสาธิตส่วนน้อยที่พร้อมถ่ายทอด เมื่อจุดสาธิตพร้อมถ่ายทอด ในขั้นตอนต่อไปจะเป็นการ เตรียมวิทยากรเกษตรให้พร้อมในการถ่ายทอดด้วย ซึ่งศูนย์ฯ ร้อยละ 89 ที่มีวิทยากรเกษตรส่วนใหญ่ได้รับการอบรมให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดแล้ว ศูนย์ฯ ร้อยละ 9 ที่มีวิทยากร เกษตรกรบางส่วนได้รับการอบรม และศูนย์ฯ ร้อยละ 2 ที่มีวิทยากรเกษตรส่วนน้อยได้รับการอบรม

วิทยากรเกษตรที่ผ่านการอบรมแล้วส่วนใหญ่มีความสามารถในการถ่ายทอดมีร้อยละ 69 ของศูนย์ฯ ทั้งหมด ศูนย์ฯ ร้อยละ 27 ที่มีวิทยากรเกษตรบางส่วนพร้อมที่จะถ่ายทอด ศูนย์ฯ ร้อยละ 2 ที่มีวิทยากรส่วนน้อยที่พร้อมถ่ายทอดในการถ่ายทอด เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้รับการถ่าย ทอดความรู้ มีความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดของวิทยากรเกษตร มีร้อยละ 69 และศูนย์ฯ ร้อยละ 31 มีเกษตรกรบางส่วนมีความพึงพอใจ ซึ่งในการถ่ายทอดจุดสาธิตส่วนใหญ่สามารถดำเนินงาน

ได้ตามแผนมีร้อยละ 69 ศูนย์ฯ ร้อยละ 22 มีจุดสาธิตบางส่วนที่ดำเนินงานตามแผน ศูนย์ฯ ร้อยละ 9 มีจุดสาธิตส่วนน้อยที่ถ่ายทอดตามแผนในการถ่ายทอดความรู้ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ ได้มีการประสานงานหน่วยงานอื่นมาร่วมในการถ่ายทอด มีร้อยละ 96 ศูนย์ฯ ร้อยละ 4 ไม่มีหน่วยงานอื่นมาร่วมถ่ายทอด จากการติดตามเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ได้นำความรู้ไปปฏิบัติตาม พบว่าศูนย์ร้อยละ 49 มีเกษตรกรส่วนใหญ่นำไปปฏิบัติ และศูนย์ร้อยละ 42 มีเกษตรกรบางส่วนนำไปปฏิบัติตาม และศูนย์ ร้อยละ 9 มีเกษตรกรส่วนน้อยนำไปปฏิบัติตาม ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์ฯ พบว่าศูนย์ร้อยละ 91 มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อมวลชนและสื่อในท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ วิทยุ แผ่นพับ

ในที่ประชุมกำนัน องค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์ฯ ร้อยละ 91 มีการผลิตสื่อเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยี และมีการนำไปใช้ ศูนย์ฯ ร้อยละ 5 มีการผลิตสื่อแต่ไม่ได้นำไปใช้ และศูนย์ ร้อยละ 4 ไม่มีการผลิตสื่อเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอด ในการให้บริการด้านต่าง ๆ ของศูนย์ฯ พบว่าทุกศูนย์ฯ มีการให้บริการเรื่อง ข้อมูล ข่าวสาร และเอกสารคำแนะนำ บริการทางวิชาการแล้ว ศูนย์ฯ ร้อยละ 57 มีการให้บริการเรื่องการตรวจวิเคราะห์ดิน ศูนย์ฯ ร้อยละ 47 มีการให้บริการตรวจสอบสารพิษ ศูนย์ฯ ร้อยละ 60 มีการให้บริการเครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุการเกษตรอื่น ๆ เช่น เครื่องพ่นสารเคมีแรงสูง เลื่อยตัดแต่งกิ่ง กรรไกรตัดแต่งกิ่ง เครื่องฟักไข่ เป็นต้น ศูนย์ฯ ร้อยละ 69 มีการให้บริการให้บริการด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น รับสั่งซื้อเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ฯ ขยายพันธุ์ บริการฉีดวัคซีน และศูนย์ฯ ร้อยละ 94 มีการประสานงานให้หน่วยงานอื่น ๆ มาร่วมให้บริการ เช่น การอบรมให้ความรู้เรื่องโรคฉี่หนู การปลูกป่า การสาธิตใช้สารเคมีกำจัดโรคพืช เป็นต้น การเปิดให้บริการด้านต่าง ๆ ของศูนย์ฯ พบว่ามีเกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลมาใช้บริการร้อยละ 47 ของศูนย์ฯ ทั้งหมด ศูนย์ฯ ร้อยละ 43 มีเกษตรกรบางส่วนในชุมชนมาใช้บริการ ศูนย์ฯ ร้อยละ 10 มีเกษตรกรส่วนน้อยในตำบลมาใช้บริการของศูนย์ฯ เกษตรกรที่มาใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ มีร้อยละ 73 ของศูนย์ฯ ทั้งหมด ศูนย์ร้อยละ 23 มีเกษตรกรมาใช้บริการบางส่วนพึงพอใจต่อบริการ และศูนย์ร้อยละ 4 มีเกษตรกรที่มาใช้บริการส่วนน้อยพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ

นอกจากนั้นแล้วยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

สุรพล จารุพงศ์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของเกษตรกรอาสาสมัครชาวไทยภูเขาในการส่งเสริมเกษตรกรที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณี เผ่าอาก้อ เขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เป็นจริงของเกษตรกรอาสาสมัครชาวไทยภูเขาที่ปฏิบัติมากที่สุด

สุดคือ บทบาทของเกษตรกรอาสาสมัครชาวไทยภูเขากับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำหรับบทบาทที่เกษตรกรอาสาสมัครชาวไทยภูเขาคาดหวังมากที่สุด คือบทบาทในการเป็นแบบอย่างให้แก่เพื่อนบ้านและเกษตรกรทั่วไปในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของบริการข่าวสารแก่เกษตรกรมีผู้วิจัยดังนี้

อนุรักษ์ มีคำทอง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริการข่าวสารทางการเกษตร จากสื่อมวลชนของก้านัน - ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการรับบริการข่าวสารทางการเกษตร จากวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อ อาชีพการเกษตรพบว่า ก้านัน-ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับบริการข่าวสารทางการเกษตรอยู่ในระดับน้อย และมีความแตกต่างกัน โดยได้รับจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือวิทยุ และหนังสือพิมพ์

วารุณี ชะเอม (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรปลอดโรคในจังหวัดนครปฐม ผลวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เข้ารับการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรในเรื่องพันธุ์ อาหาร และการจัดการมากกว่าในเรื่องการตลาดและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเกษตรกรได้รับข่าวสารจากภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐบาล และเห็นว่าข่าวสาร จากภาครัฐบาลไม่ทันสมัยและรวดเร็วเท่ากับภาคเอกชน แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังต้องการรับข่าวสารจากภาครัฐบาล โดยเฉพาะเรื่องการควบคุมมลภาวะ และพันธุ์สุกร

จากรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพอจะสรุปบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล ดังนี้ 1) บทบาทของศูนย์ฯชั้นเตรียมการ 2) บทบาทของศูนย์ฯ ชั้นเข้าถึง 3) บทบาทของศูนย์ฯชั้นถ่ายทอด/พัฒนา และ 4) บทบาทของศูนย์ฯชั้นประเมินผลการดำเนินงาน

โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินงานตามบทบาทของศูนย์ฯตามขั้นตอนต่างๆ มีผลการดำเนินงานดังนี้ ชั้นเตรียมการหรือชั้นสำรวจข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าศูนย์ฯนำร่องทุกศูนย์ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นฐานครัวเรือนเกษตรกร ข้อมูลความต้องการของครัวเรือนเกษตรกร และวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่เรียบร้อยแล้ว ชั้นเข้าถึงหรือชั้นการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ พบว่าผู้อำนวยการศูนย์นำร่องทุกศูนย์ฯ ได้ดำเนินการกำหนดกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว ชั้นกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร พบว่ามีการถ่ายทอดอยู่ในรูปของการบูรณาการ การจัดตั้งสำนักงานศูนย์ฯนำร่อง พบว่า ร้อยละ 98 มีสถานที่ตั้งเหมาะสม การติดตามนิเทศ ประเมินผลการดำเนินงาน กรมส่งเสริมการเกษตรได้สร้างระบบการ

ติดตามโดยมอบให้ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการกอง และผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเกษตร
ภาค ควบคุม ดูแล การติดตามนิเทศและการปฏิบัติงานศูนย์ฯ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา สภาพทางกายภาพของ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดพะเยา บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาท ที่คาดหวังของศูนย์ฯ ตลอดจนถึงปัญหา และข้อเสนอแนะที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดพะเยา ศูนย์ฯละ 6 ตำแหน่ง ซึ่ง คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล ประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1.1 ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 1.1.2 ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล
- 1.1.3 กรรมการหมู่บ้าน
- 1.1.4 กรรมการกลุ่มเกษตรกร
- 1.1.5 กรรมการสหกรณ์
- 1.1.6 แกนนำกลุ่มอาชีพ

เนื่องจากจำนวนศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดพะเยามี ทั้งหมด 66 ศูนย์ฯ คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล แต่ละศูนย์ฯ มี จำนวน 6 ตำแหน่ง และศึกษาตำแหน่งละ 1 คน ดังนั้นประชากรจึงมีจำนวนทั้งสิ้น 396 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ดังนี้

1.2.1 สุ่มอำเภอตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) จากจำนวนอำเภอทั้งหมด 7 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ ได้อำเภอตัวอย่าง จำนวน 5 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 55.56

1.2.3 สุ่มศูนย์ฯตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) จากจำนวนศูนย์ฯ ในอำเภอตัวอย่างทั้งหมด 66 ศูนย์ฯ ได้จำนวนศูนย์ฯ ตัวอย่าง จำนวน 35 ศูนย์ฯ คิดเป็น ร้อยละ 83.33

1.2.4 เมื่อได้ศูนย์ฯ ตัวอย่าง ก็จะใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลประจำของแต่ละศูนย์ฯ ตัวอย่าง ศูนย์ฯละ 6 ตำแหน่ง ๆ ละ 1 คน ดังนั้นได้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ของศูนย์ฯ ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 210 คน

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชน ด้านการเกษตร ของ ศูนย์ฯ ตัวอย่าง แต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนตัวอย่างศูนย์ฯ	จำนวนตัวอย่างคณะทำงานฯ
อำเภอเมือง	9	54
อำเภอดอกคำใต้	8	48
อำเภอจุน	5	30
อำเภอปง	4	24
อำเภอเชียงคำ/กิ่งอำเภอภูซาง	9	54
รวม	35	210

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้คือแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด และปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม มีดังนี้

2.1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และรายงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทของ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2.1.2 สร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่เป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของ คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล

ตอนที่ 2 สภาพความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 3 บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

2.1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้อำนวยการ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา (content validity) และปรับข้อคำถามต่าง ๆ ให้กะทัดรัด ชัดเจน และถูกต้อง

2.1.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try - out) กับคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน จากนั้นหาความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's alpha) โดยได้ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประสานงานในการขอความร่วมมือในการวิจัย โดยการออกหนังสือจากหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ เกี่ยวกับบัญชีรายชื่อศูนย์ รายชื่อคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ตลอดจนถึงการตอบแบบสอบถามการวิจัย ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผู้วิจัยเดินทางไปในตำบลต่าง ๆ ตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เพื่อแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2545 ถึง วันที่ 1 มีนาคม 2545

3.3 จำนวนของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ได้รับคืนจำนวน 200 ชุด (คิดเป็นร้อยละ 95.24) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นขณะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ในการตอบ ปรากฏว่าแบบสอบถามทุกฉบับมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน

4.2 นำแบบสอบถาม มาจัดทำรหัส

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรม SPSS/PC* โดยใช้สถิติดังนี้

4.3.1 ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด สูงสุด และค่าเฉลี่ย ใช้วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะของศูนย์ฯ

4.3.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weighted mean score) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้านความเหมาะสมด้านสภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

4.3.3 การทดสอบแบบที (t-test) ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล ในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชน ด้านการเกษตร ระดับตำบล ความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ปัญหาและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล .

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่คาดหวัง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล

ในตอนี่ 1 เป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชน ด้านการเกษตร ระดับตำบลดังนี้

ตารางที่ 4.1 เพศ และ อายุ ของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชน ด้านการเกษตร ระดับตำบล

เพศ และ อายุ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	175	87.50
หญิง	25	12.50
รวม	200	100.00
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 30	1	0.50
30 - 39	41	20.50
40 - 49	109	54.50
50 - 59	43	21.50
60 - 69	6	3.00
รวม	200	100.00
อายุเฉลี่ย	45 ปี	
อายุมากที่สุด	68 ปี	
อายุน้อยที่สุด	26 ปี	

จากตารางที่ 4.1 แสดงถึงผลการวิเคราะห์เรื่อง เพศ และ อายุ ของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล ดังนี้

เพศ คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ส่วนมาก (ร้อยละ 87.50) เป็นเพศชาย ที่เป็นเพศหญิงเป็นส่วนน้อยคือร้อยละ 12.50

อายุ คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.50) มีอายุอยู่ระหว่าง 40 – 49 ปี รองลงมา (ร้อยละ 21.50) มีอายุอยู่ระหว่าง 50 – 59 ปี น้อยที่สุด (ร้อยละ 0.50) มีอายุต่ำกว่า 30 ปี โดยมีอายุมากที่สุด 68 ปี น้อยที่สุด 26 ปี และมีอายุเฉลี่ย 45 ปี

ตารางที่ 4.2 ระดับการศึกษาของคณะกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	91	45.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	30	15.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	42	21.00
ปริญญาตรี	24	12.00
อื่น ๆ	13	6.50
รวม	200	100.00

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่าคณะกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.50) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งมีจำนวนมากกว่าระดับอื่น ๆ รองลงมา (ร้อยละ 15.00) จบมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 12.00) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 4.3 คณะกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
กรรมการกลุ่มเกษตรกร	70	35.00
กรรมการหมู่บ้าน	43	21.50
ผู้อำนวยการศูนย์ฯ	35	17.50
ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล	31	15.50
แกนนำกลุ่มอาชีพ	15	7.50
กรรมการสหกรณ์	6	3.00
รวม	200	100.00

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ประมาณ 1 ใน 3 (ร้อยละ 35.00) มีตำแหน่งเป็นกรรมการกลุ่มเกษตรกร รองลงมา

(ร้อยละ 21.50) เป็นกรรมการหมู่บ้าน ส่วนตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ฯและผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 17.50 และ ร้อยละ 15.50 ตามลำดับ) มีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 3.00) ที่เป็นกรรมการสหกรณ์

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ในตอนี่ 2 เป็นการนำเสนอความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.4 สภาพความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

สภาพทางกายภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
จุดที่ตั้งของศูนย์ฯมีการคมนาคมที่สะดวก	4.22	0.87	มากที่สุด
ศูนย์ฯมีกระแสไฟฟ้าใช้	4.04	0.94	มาก
ศูนย์ฯมีป้ายชื่อศูนย์	4.00	0.89	มาก
จุดที่ตั้งของศูนย์ฯมีความสะดวกต่อการให้บริการ	3.99	0.92	มาก
จุดที่ตั้งของศูนย์ฯอยู่ในเขตชุมชน	3.97	0.93	มาก
ภายในตัวอาคารศูนย์ฯ มีการถ่ายเทอากาศเป็นอย่างดี	3.94	0.88	มาก
ภายในตัวอาคารศูนย์ฯมีแสงสว่างพอเพียง	3.84	0.94	มาก
ศูนย์ฯมีน้ำประปาใช้	3.55	1.31	มาก
ศูนย์ฯมีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับผู้มารับบริการ	3.44	1.11	มาก
ศูนย์ฯไม่มีเสียงจากภายนอกมารบกวนขณะศึกษา			
เอกสาร	3.44	1.06	มาก
ขนาดของตัวอาคารศูนย์ฯมีความเหมาะสมต่อผู้มาใช้			
บริการ	3.41	1.12	มาก
ภายในตัวอาคารศูนย์ฯ มีการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์			
อย่างเหมาะสม	3.39	1.00	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สภาพทางกายภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
มีการจัดสิ่งพิมพ์ที่เอื้อต่อการใช้บริการ	3.31	1.05	ปานกลาง
สิ่งพิมพ์มีการจัดอย่างเป็นระเบียบ	3.30	0.96	ปานกลาง
มีห้องสุขาสำหรับผู้มาใช้บริการ	3.26	1.26	ปานกลาง
มีที่เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ทางการเกษตรที่ให้บริการแก่ เกษตรกรอย่างเป็นระเบียบ	3.22	1.01	ปานกลาง
ตัวอาคารศูนย์ฯ มีการทาสีให้สวยงาม	3.11	1.14	ปานกลาง
บริเวณรอบอาคารศูนย์ฯ มีการตกแต่งให้สวยงาม	2.89	1.02	ปานกลาง
ตัวอาคารศูนย์ฯ มีความเป็นเอกเทศ	2.80	1.24	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.53	0.63	มาก

เกณฑ์ประเมินค่า

1.00 - 1.80 = ระดับน้อยที่สุด

1.81 - 2.60 = ระดับน้อย

2.61 - 3.40 = ระดับปานกลาง

3.41 - 4.20 = ระดับมาก

4.21 - 5.00 = ระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 ระดับความเหมาะสมของสภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่ามีรายละเอียดดังนี้ ด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านจุดที่ตั้งศูนย์ฯ มีการคมนาคมที่สะดวก ($\bar{X} = 4.22$) ด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมี 10 ด้านได้แก่ ด้านศูนย์ฯ มีกระแสไฟฟ้าใช้ ($\bar{X} = 4.04$) ศูนย์ฯ มีป้ายชื่อศูนย์ฯ ($\bar{X} = 4.00$) จุดที่ตั้งศูนย์ฯ มีความสะดวกต่อการใช้บริการ ($\bar{X} = 3.99$) จุดที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ในเขตชุมชน ($\bar{X} = 3.97$) ภายในตัวอาคารศูนย์ฯ มีการถ่ายเทอากาศเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.94$) ภายในตัวอาคารศูนย์ฯ มีแสงสว่างพอเพียง ($\bar{X} = 3.84$) ศูนย์ฯ มีน้ำประปาใช้ ($\bar{X} = 3.55$) ศูนย์ฯ มีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับผู้มาใช้บริการ ($\bar{X} = 3.44$) ศูนย์ฯ ไม่มีเสียงจากภายนอกมารบกวนขณะศึกษาเอกสาร ($\bar{X} = 3.44$) ขนาดของตัว

อาคารศูนย์ฯมีความเหมาะสมต่อผู้มาใช้บริการ ($\bar{X} = 3.41$) ด้านความเหมาะสมที่อยู่ในระดับปานกลาง มี 8 ด้านได้แก่ ด้านภายในตัวอาคารศูนย์ฯมีการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.39$) มีการจัดสิ่งพิมพ์ที่เอื้อต่อการใช้บริการ ($\bar{X} = 3.31$) สิ่งพิมพ์มีการจัดอย่างเป็นระเบียบ ($\bar{X} = 3.30$) ด้านมีห้องสุชาสำหรับผู้มาใช้บริการ ($\bar{X} = 3.26$) ด้านมีที่เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆทางการเกษตรที่ให้บริการแก่เกษตรกรอย่างเป็นระเบียบ ($\bar{X} = 3.22$) ด้านตัวอาคารศูนย์ฯมีการทาสีให้สวยงาม ($\bar{X} = 3.11$) ด้านบริเวณรอบอาคารศูนย์ฯ มีการตกแต่งให้สวยงาม ($\bar{X} = 2.89$) และด้านตัวอาคารศูนย์ฯมีความเป็นเอกเทศ ($\bar{X} = 2.80$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ในตอนที่ 3 เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็น 4 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการขั้นเข้าถึง ขั้นถ่ายทอด/พัฒนา และขั้นประเมินผล และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเตรียมการ

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
การเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์การจัดตั้งศูนย์ฯ ให้แก่เกษตรกรได้รู้จักศูนย์ฯ	3.15	1.02	ปานกลาง	4.37	0.72	มากที่สุด	-13.76***
การสร้างทัศนคติอันดีระหว่างเกษตรกรกับศูนย์ฯ	3.11	1.02	ปานกลาง	4.25	0.85	มากที่สุด	-12.20***
การนำเสนอแผนที่ต่าง ๆ ที่จำเป็นครบถ้วน	3.22	1.08	ปานกลาง	4.34	0.80	มากที่สุด	-11.66***
การนำเสนอข้อมูลด้านทะเบียนครัวเรือนเกษตรกร	3.36	1.01	ปานกลาง	4.33	0.78	มากที่สุด	-10.74***
การนำเสนอสถิติที่สำคัญ ๆ ที่จำเป็นต่อการเกษตร เช่น สถิติน้ำฝน ภัยแล้ง	3.07	1.13	ปานกลาง	4.27	0.92	มากที่สุด	-11.68***
การนำเสนอข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์	3.25	1.06	ปานกลาง	4.45	0.80	มากที่สุด	-12.82***
ความทันสมัยของข้อมูลข่าวสาร	3.05	1.08	ปานกลาง	4.36	0.82	มากที่สุด	-13.57***
ความเป็นปัจจุบันของข้อมูลข่าวสาร	3.05	1.07	ปานกลาง	4.39	0.75	มากที่สุด	-14.50***
การจัดเตรียมความพร้อมของคณะกรรมการในการดำเนินงานของศูนย์ฯ	3.12	1.04	ปานกลาง	4.35	0.79	มากที่สุด	-14.02***
ความสม่ำเสมอในการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ	2.48	1.20	น้อย	4.11	0.99	มาก	-14.76***

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
การประสานงานกับหน่วย งานภาครัฐในการดำเนินงาน ของศูนย์ฯ	3.16	1.04	ปานกลาง	4.33	0.77	มากที่สุด	-12.62***
การประสานงานกับหน่วยงาน ภาคเอกชนในการดำเนินงาน ของศูนย์ฯ	2.79	1.05	ปานกลาง	4.22	0.83	มากที่สุด	-14.99***
การดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างให้ เป็นไปตามที่ศูนย์ฯกำหนดไว้	2.76	1.15	ปานกลาง	4.21	0.85	มากที่สุด	-14.33***
การดำเนินการเบิกจ่ายงบ ประมาณ ได้เบิกจ่ายได้ทัน ต่อเวลาที่กำหนดไว้	2.72	1.16	ปานกลาง	4.16	0.87	มาก	-14.04***
รวมเฉลี่ย	3.02	0.81	ปานกลาง	4.29	0.61	มากที่สุด	-17.76***

เกณฑ์การประเมินค่า

*** ระดับความมีนัยสำคัญที่ .001 ($t = \pm 3.291$)

1.00 – 1.80 = ระดับน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 = ระดับน้อย

2.61 – 3.40 = ระดับปานกลาง

3.41 – 4.20 = ระดับมาก

4.21 – 5.00 = ระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเตรียมการ พบว่ามีระดับการปฏิบัติจริง รวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) และในบทบาท 14 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางถึง 13 ด้าน มีเพียง 1 ด้านเท่านั้น ที่อยู่ในระดับน้อย โดยบทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลาง ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการนำเสนอข้อมูลทะเบียนครัวเรือนเกษตรกร ($\bar{X} = 3.36$) รองลงมาคือด้านการนำเสนอข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการเกษตร เช่น การผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์

($\bar{X} = 3.25$) และด้านการนำเสนอแผนที่ต่าง ๆ ที่จำเป็นครบถ้วน ($\bar{X} = 3.22$) ตามลำดับ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ และอยู่ในระดับน้อยมี 1 ด้าน ได้แก่ด้านความสม่ำเสมอในการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ ($\bar{X} = 2.48$)

ส่วนบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเตรียมการ ปรากฏว่าบทบาทที่คาดหวังรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) และในบทบาท 14 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึง 12 ด้าน มีเพียง 2 ด้านเท่านั้นที่อยู่ในระดับมาก โดยมีบทบาทที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมากที่สุด และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ด้านการนำเสนอข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือด้านความเป็นปัจจุบันของข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.39$) และด้านการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การจัดตั้งศูนย์ฯ ให้เกษตรกรได้รู้จักศูนย์ฯ ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับ ส่วนบทบาทที่คาดหวังในระดับมาก ได้แก่ด้านการดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณได้ทันต่อเวลาที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.16$) และด้านความสม่ำเสมอในการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ ($\bar{X} = 4.11$)

การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเตรียมการ พบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีระดับการปฏิบัติจริงรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) ในบทบาทที่ปฏิบัติจริง 14 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับปานกลางถึง 13 ด้าน มีเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่อยู่ในระดับน้อย โดยมีด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการนำเสนอข้อมูลทะเบียนครัวเรือนเกษตรกร ($\bar{X} = 3.36$) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านความสม่ำเสมอในการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ ($\bar{X} = 2.48$) ส่วนบทบาทที่คาดหวังรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) ในบทบาทที่คาดหวัง 14 ด้าน จะเป็นบทบาทที่คาดหวังในระดับมากที่สุดถึง 12 ด้าน และเหลือเพียง 2 ด้านเท่านั้นที่อยู่ในระดับมาก โดยมีบทบาทที่คาดหวังที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการนำเสนอข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่นการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 4.45$) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านความสม่ำเสมอในการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ ($\bar{X} = 4.11$)

โดยบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเตรียมการ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ชั้นเข้าถึง

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
ศูนย์ฯได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลโดยเกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการ	2.85	1.13	ปานกลาง	4.26	0.85	มากที่สุด	-14.03***
ศูนย์ฯได้ดำเนินการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ	3.18	1.10	ปานกลาง	4.14	0.74	มาก	-13.12***
กลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแต่ละกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	2.92	1.05	ปานกลาง	4.32	0.75	มากที่สุด	-15.26***
ศูนย์ฯได้ส่งเสริมกลุ่มความร่วมมือที่เกิดขึ้นให้มีตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมเป็นกลุ่มเครือข่าย	3.00	1.08	ปานกลาง	4.35	0.70	มากที่สุด	-14.79***
ศูนย์ฯได้มีการจัดเวทีชุมชนเพื่อให้กลุ่มเครือข่ายมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน	2.69	1.14	ปานกลาง	4.28	0.86	มากที่สุด	-15.76***
ศูนย์ฯได้มีการจัดเวทีชุมชนเพื่อให้กลุ่มเครือข่ายมาร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน	2.73	1.13	ปานกลาง	4.30	0.82	มากที่สุด	-15.79***
ศูนย์ฯมีการกำหนดแนวทางพัฒนาศูนย์ฯโดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.09	1.08	ปานกลาง	4.35	1.73	มากที่สุด	-13.74***
ศูนย์ฯได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวของศูนย์ฯ	3.13	1.18	ปานกลาง	4.41	0.73	มากที่สุด	-13.10***
โครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	3.21	1.11	ปานกลาง	4.41	0.71	มากที่สุด	-12.87***

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
การขอสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินโครงการต่างๆ ของศูนย์ฯได้มีการปฏิบัติ ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้	3.15	1.12	ปานกลาง	4.35	0.77	มากที่สุด	-12.42***
รวมเฉลี่ย	2.99	0.92	ปานกลาง	4.34	0.60	มากที่สุด	-17.35***

***ระดับความมีนัยสำคัญที่ .001 ($t = \pm 3.291$)

จากตารางที่ 4.6 บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเข้าถึง ปรากฏว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีระดับการปฏิบัติจริงรวมเฉลี่ยทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) ซึ่งในบทบาททั้ง 10 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางทุกด้าน โดยมีด้านการปฏิบัติจริงที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ด้านโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ($\bar{X} = 3.21$) รองลงมาคือด้านศูนย์ฯได้ดำเนินการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.18$) และด้านการขอสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ได้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.15$) ตามลำดับ ในส่วนของด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการจัดเวทีชุมชน เพื่อให้กลุ่มเครือข่ายมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 2.69$)

บทบาทที่คาดหวัง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเข้าถึง พบว่าบทบาทที่คาดหวังรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) ซึ่งในบทบาทที่คาดหวัง 10 ด้าน เป็นบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด 9 ด้าน มีเพียง 1 ด้านเท่านั้นที่อยู่ในระดับมาก โดยบทบาทที่คาดหวัง ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ มี 2 ด้านที่เท่ากัน คือด้านศูนย์ฯได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวของศูนย์ฯ และด้านโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯ เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ($\bar{X} = 4.41$) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมาอีก 3 ด้าน ที่มีคะแนนเท่ากัน คือด้านศูนย์ฯได้ส่งเสริมกลุ่มความร่วมมือที่เกิดขึ้นให้มีตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมเป็นกลุ่มเครือข่าย

ด้านศูนย์ฯ มีการกำหนดแนวทางพัฒนาศูนย์ฯ โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านการ
ขอสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ได้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนที่
กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.35$) ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯ ได้ดำเนินการ
กระตุ้นให้เกิดกลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.14$)

การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นเข้าถึง พบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีระดับการปฏิบัติรวม
เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) โดยทั้ง 10 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯ เกิดจากการมีส่วนร่วม
ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ($\bar{X} = 3.21$) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการจัดเวทีชุม
ชนเพื่อให้กลุ่มเครือข่ายมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 2.69$) ส่วนบทบาทที่คาดหวัง
รวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) โดยมีด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ มี
2 ด้านที่เท่ากัน คือด้านศูนย์ฯ ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวของศูนย์ฯ และด้านโครง
การต่าง ๆ ของศูนย์ฯ เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ($\bar{X} = 4.41$) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า
ด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯ ได้ดำเนินการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.14$)

โดยบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล ชั้นเข้าถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นถ่ายทอด / พัฒนา

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
ศูนย์ฯ ได้ดำเนินการจัดตั้งจุด สาธิต	3.32	1.13	ปานกลาง	4.40	0.73	มากที่สุด	-11.37***
ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือก จุดสาธิต	2.92	1.08	ปานกลาง	4.23	0.86	มากที่สุด	-13.12***

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
จุดสาคิตได้มีการเตรียมความ พร้อมในด้านวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำเนินงานของ จุดสาคิต	2.94	1.07	ปานกลาง	4.33	0.77	มากที่สุด	-14.87***
จุดสาคิตได้ดำเนินการเปิดให้ บริการใช้ประโยชน์แก่ เกษตรกรตามแผนที่กำหนดไว้	2.98	1.08	ปานกลาง	4.36	0.75	มากที่สุด	-14.78***
ศูนย์ฯได้จัดให้มีการฝึกอบรม วิทยากรเกษตร	2.80	1.27	ปานกลาง	3.87	1.19	มาก	-17.08***
วิทยากรเกษตรมีความสามารถ ในการถ่ายทอดความรู้ที่ผ่าน การฝึกอบรมแก่เกษตรกร	2.96	1.12	ปานกลาง	4.44	0.70	มากที่สุด	-15.93***
เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอด ความรู้จากวิทยากรเกษตรมี ความพึงพอใจในความรู้ที่ได้ รับ	2.93	1.07	ปานกลาง	4.29	0.80	มากที่สุด	-14.33***
ทางศูนย์ฯได้ดำเนินการถ่าย ทอดความรู้ตามแผนที่ กำหนดไว้	2.99	1.02	ปานกลาง	4.31	0.76	มากที่สุด	-14.61***
ศูนย์ฯได้ดำเนินการกระตุ้นให้ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด เห็นต่าง ๆ	3.02	1.08	ปานกลาง	4.39	0.72	มากที่สุด	-15.02***
ศูนย์ฯได้ดำเนินการส่งเสริม หน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมใน การถ่ายทอดความรู้แก่ เกษตรกร	3.06	1.00	ปานกลาง	4.43	0.69	มากที่สุด	-15.93***

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
ศูนย์ฯได้ดำเนินการส่งเสริม หน่วยงานภาคเอกชนเข้าร่วม ในการถ่ายทอดความรู้แก่ เกษตรกร	2.67	0.99	ปานกลาง	4.23	0.78	มากที่สุด	-17.54***
ศูนย์ฯสนับสนุนให้กลุ่มเครือ ข่ายการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน	2.89	1.02	ปานกลาง	4.32	0.75	มากที่สุด	-15.96***
มีการจัดเวทีชาวบ้าน โดย เกษตรกร	2.46	1.10	น้อย	4.15	0.96	มาก	-16.20***
เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยน ความคิด ความรู้ ประสบ การณ์ซึ่งกันและกัน	2.80	1.06	ปานกลาง	4.25	0.84	มากที่สุด	-15.10***
เกษตรกรที่ได้รับความรู้จาก ศูนย์ฯได้นำความรู้ดังกล่าว ไปปฏิบัติจนเกิดเป็นผลงาน	2.86	0.96	ปานกลาง	4.29	0.78	มากที่สุด	-16.26***
เกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุน ปัจจัยต่าง ๆ จากศูนย์ฯได้นำ ปัจจัยดังกล่าวไปปฏิบัติจน เกิดเป็นผลงาน	2.89	1.08	ปานกลาง	4.32	0.79	มากที่สุด	-15.09***
เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอด ความรู้ เมื่อนำไปปฏิบัติแล้ว ยังได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ เกษตรกรคนอื่น ๆ ได้รับทราบ	2.98	1.05	ปานกลาง	4.32	0.77	มากที่สุด	-14.50***
ศูนย์ฯส่งเสริมให้เกษตรกรที่ รับการถ่ายทอด เมื่อนำไป ปฏิบัติแล้วยังใช้เป็นแหล่ง ถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรคน อื่น ๆ	2.92	1.02	ปานกลาง	4.30	0.71	มากที่สุด	-15.61***

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
ศูนย์ฯได้ใช้สื่อในท้องถิ่นประชา สัมพันธ์การดำเนินงานของ ศูนย์ฯ	2.98	1.05	ปานกลาง	4.21	0.82	มากที่สุด	-13.01***
ศูนย์ฯได้ใช้สื่อในท้องถิ่นถ่าย ทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกร	2.99	1.04	ปานกลาง	4.27	0.77	มากที่สุด	-13.94***
ศูนย์ฯได้จัดให้มีการผลิตสื่อ ต่าง ๆ ที่ใช้ในการถ่ายทอด มีการใช้สื่อต่าง ๆ ที่ผลิตมาใช้ ในการถ่ายทอดความรู้แก่ เกษตรกร	2.86	1.09	ปานกลาง	4.23	0.83	มากที่สุด	-14.04***
ศูนย์ฯได้ดำเนินการเปิดบริการ ด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ เกษตรกร	3.23	1.03	ปานกลาง	4.45	0.72	มากที่สุด	-13.73***
ทางศูนย์ฯได้เปิดบริการให้คำ ปรึกษาทางด้านวิชาการแก่ เกษตรกร	3.33	1.07	ปานกลาง	4.46	0.77	มากที่สุด	-12.10***
ศูนย์ฯได้เปิดให้บริการชุดตรวจ สอบดินแก่เกษตรกร	2.19	1.16	น้อย	4.16	1.00	มาก	-18.09***
ศูนย์ฯได้เปิดบริการชุดตรวจ สอบสารพิษแก่เกษตรกร	2.06	1.17	น้อย	4.26	0.97	มากที่สุด	-20.29***
ศูนย์ฯได้เปิดบริการอุปกรณ์ทาง การเกษตรแก่เกษตรกร	2.12	1.18	น้อย	4.16	0.95	มาก	-19.00***
ศูนย์ฯได้จัดบริการเครื่องมือทาง การเกษตรแก่เกษตรกร	2.07	1.17	น้อย	4.08	1.02	มาก	-18.14***
ศูนย์ฯมีการประสานงานกับ หน่วยงานภาครัฐ ในการให้ บริการ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น แก่เกษตรกร	2.53	1.11	น้อย	4.26	0.85	มากที่สุด	-17.65***

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
ศูนย์มีการประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชน ในการให้บริการ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นแก่เกษตรกร	2.36	1.12	น้อย	4.22	0.91	มากที่สุด	-18.27***
ศูนย์มีกิจกรรมส่งเสริมการออมเงินของชุมชน	2.68	1.20	ปานกลาง	4.23	0.84	มากที่สุด	-14.90***
ศูนย์ส่งเสริมให้นำเอาเงินออมมาบริการให้สมาชิก ได้กู้ยืมเพื่อใช้ประโยชน์	2.49	1.18	น้อย	4.11	0.94	มาก	-19.45***
มีการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	2.04	1.02	น้อย	3.98	0.97	มาก	-19.45***
ศูนย์ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมให้เกิดการเชื่อมโยงทางการตลาดระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคได้มาพบกัน	2.33	1.12	น้อย	4.23	0.92	มากที่สุด	-18.47***
รวมเฉลี่ย	2.75	0.82	ปานกลาง	4.27	0.63	มากที่สุด	-20.69***

***ระดับความมีนัยสำคัญที่ .001 (t = ± 3.291)

จากตารางที่ 4.7 บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นถ่ายทอด/พัฒนา ปรากฏว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง มีระดับการปฏิบัติรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) และในบทบาท 34 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง 24 ด้าน และระดับน้อย 10 ด้าน ในบทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลาง ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ด้านทางศูนย์ฯได้เปิดบริการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการแก่เกษตรกร ($\bar{X} = 3.33$) รองลงมาคือด้านศูนย์ฯได้ดำเนินการจัดตั้งจุดสาธิต ($\bar{X} = 3.32$) และด้านศูนย์ฯได้ดำเนินการเปิดบริการด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่เกษตรกร ($\bar{X} = 3.23$) ตามลำดับ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ด้านศูนย์ฯมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐใน

การให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นแก่เกษตรกร ($\bar{X} = 2.53$) ด้านศูนย์ฯ ได้ส่งเสริมให้นำเงินออมมาบริการให้สมาชิกได้กู้ยืมเพื่อใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 2.49$) และด้านศูนย์ฯ มีการจัดเวทีชาวบ้านโดยเกษตรกร ($\bar{X} = 2.46$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯ มีการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ($\bar{X} = 2.04$)

ส่วนบทบาทที่คาดหวัง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลใน ชั้นถ่ายทอด/พัฒนา พบว่าบทบาทที่คาดหวังรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) และในบทบาททั้ง 34 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึง 24 ด้าน และมีระดับมากเพียง 7 ด้าน เท่านั้นโดยบทบาทที่คาดหวังด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ด้านศูนย์ฯ ได้เปิดบริการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการแก่เกษตรกร ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมาคือด้านศูนย์ฯ ได้ดำเนินการเปิดบริการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่เกษตรกร ($\bar{X} = 4.45$) และด้านวิทยากรเกษตรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่ผ่านการฝึกอบรมแก่เกษตรกร ($\bar{X} = 4.44$) ตามลำดับ ส่วนบทบาทที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านศูนย์ฯ ได้เปิดให้บริการชุดตรวจสอบดินแก่เกษตรกร และด้านศูนย์ฯ เปิดบริการอุปกรณ์ทางการแก่เกษตรกร ($\bar{X} = 4.16$) ด้านมีการจัดเวทีชาวบ้านโดยเกษตรกร ($\bar{X} = 4.15$) และด้านศูนย์ฯ ได้ส่งเสริมให้นำเงินออมมาบริการให้สมาชิกได้กู้ยืมเพื่อใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯ ได้จัดให้มีการฝึกอบรมวิทยากรเกษตร ($\bar{X} = 3.87$)

การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นถ่ายทอด/พัฒนา พบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) ในบทบาทที่ปฏิบัติจริง 34 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับปานกลางถึง 24 ด้าน และมีระดับน้อยเพียง 10 ด้าน โดยมีด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านทางศูนย์ฯ ได้เปิดบริการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการแก่เกษตรกร ($\bar{X} = 3.33$) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน ($\bar{X} = 2.04$) ส่วนบทบาทที่คาดหวังรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) ซึ่งในบทบาทที่คาดหวัง 34 ด้านนั้นเป็นบทบาทระดับมากที่สุดถึง 27 ด้าน ที่เหลือเพียง 7 ด้าน ที่เป็นบทบาทในระดับมาก โดยมีบทบาทที่คาดหวังที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯ ได้เปิดบริการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการแก่เกษตรกร ($\bar{X} = 4.46$) และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯ ได้จัดให้มีการฝึกอบรมวิทยากรเกษตร ($\bar{X} = 3.87$)

โดยบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นถ่ายทอด/พัฒนา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นประเมินผล

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
เกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ	2.51	1.05	น้อย	4.16	0.88	มาก	-16.97***
ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ	2.52	1.09	น้อย	4.08	0.90	มาก	-15.39***
ผู้เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ	3.02	1.08	ปานกลาง	4.18	0.83	มาก	-12.01***
ผู้เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ	2.86	1.15	ปานกลาง	4.17	0.84	มาก	-12.96***
ศูนย์ฯได้บันทึกการให้บริการและข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ	2.90	0.93	ปานกลาง	3.67	0.84	มาก	-17.10***
ศูนย์ฯได้มีการรายงานผลการประเมินการดำเนินงานของศูนย์ฯให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ	3.04	1.08	ปานกลาง	4.33	0.84	มากที่สุด	-13.23***
รวมเฉลี่ย	2.83	0.88	ปานกลาง	4.17	0.72	มาก	-16.69***

***ระดับความมีนัยสำคัญที่ .001 (t = ± 3.291)

จากตารางที่ 4.8 บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นประเมินผล พบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง มีระดับการปฏิบัติรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) ในบทบาททั้งหมด 6 ด้านนั้น มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้านและอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน โดยมีด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯได้มี

การรายงานผลการประเมินการดำเนินงานของศูนย์ฯให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ($\bar{X} = 3.04$) รองลงมาคือ ด้านผู้เกี่ยวข้องในระดับอำเภอได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 3.02$) และด้านศูนย์ฯได้บันทึกการให้บริการและข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 2.90$) ตามลำดับ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อยมี 2 ด้าน คือด้านชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 2.25$) และด้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 2.15$) ซึ่งเป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ

ส่วนบทบาทที่คาดหวัง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นการประเมินผล พบว่าบทบาทที่คาดหวังรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) ในบทบาททั้ง 6 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน มีเพียง 1 ด้าน ที่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความคาดหวังที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ และอยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านศูนย์ฯ ได้มีการรายงานผลการประเมินการดำเนินงานของศูนย์ฯให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนด้านที่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านผู้เกี่ยวข้องในระดับอำเภอได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาคือด้านผู้เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดได้มีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 4.17$) และด้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯได้บันทึกการให้บริการและข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 3.67$)

เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ชั้นการประเมินผล พบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) ในบทบาท 6 ด้าน เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง 4 ด้าน และอีก 2 ด้าน อยู่ในระดับน้อย โดยบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯได้มีการรายงานผลการประเมินการดำเนินงานของศูนย์ฯให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ($\bar{X} = 3.04$) และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 2.15$) ส่วนบทบาทที่คาดหวังมีความคาดหวังรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และในบทบาท 6 ด้าน เป็นบทบาทที่คาดหวังในระดับมาก 5 ด้าน มีเพียง 1 ด้านเท่านั้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความคาดหวังที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ และอยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านศูนย์ฯได้มีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯได้บันทึกการให้บริการและข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 3.67$)

โดยบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล ชั้นประเมินผลมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในตอนี่ 4 เป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า "บทบาทที่ปฏิบัติจริงของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีความแตกต่างจาก บทบาทที่คาดหวัง"

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ทุกชั้น

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	บทบาทที่ปฏิบัติจริง			บทบาทที่คาดหวัง			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
ขั้นเตรียมการ	3.02	0.81	ปานกลาง	4.29	0.61	มากที่สุด	-17.76***
ขั้นเข้าถึง	2.99	0.92	ปานกลาง	4.34	0.60	มากที่สุด	-17.35***
ขั้นถ่ายทอด / พัฒนา	2.75	0.82	ปานกลาง	4.27	0.63	มากที่สุด	-20.69***
ขั้นการประเมินผล	2.83	0.88	ปานกลาง	4.17	0.72	มาก	-16.69***
รวมเฉลี่ย	2.86	0.80	ปานกลาง	4.28	0.58	มากที่สุด	-20.26***

***ระดับความมีนัยสำคัญที่ .001 ($t = \pm 3.291$)

จากตารางที่ 4.9 สรุปเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทุกชั้น พบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีระดับการปฏิบัติ
รวมเฉลี่ยทุกชั้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) ส่วนบทบาทที่คาดหวัง มีความคาดหวังรวม
เฉลี่ยทุกชั้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .001 ($t = -20.26$) ทุกชั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ในตอนที 5 เป็นการนำเสนอด้านปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ประเภทของปัญหา	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ
การบริการเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ การเกษตรแก่เกษตรกรไม่พอเพียง	37	18.50
งบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์ฯไม่พอเพียง	33	16.50
ความไม่เป็นเอกเทศของตัวอาคารศูนย์ฯ	33	16.50
ความไม่สม่ำเสมอในการอยู่ประจำศูนย์ฯของเจ้าหน้าที่	26	13.00
ไม่มีกองทุน รับซื้อผลผลิต ซื้อปัจจัยการผลิต	14	7.00
มีการประสานงานในการดำเนินงานของศูนย์ฯน้อย	14	7.00
ขาดตลาดรับซื้อผลผลิต	11	5.50
ขาดการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ	8	4.00
เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความสามารถในการส่งเสริมการเกษตร	7	3.50
จุดสาคิตขาดความพร้อม ในการดำเนินงาน	6	3.00
การจัดฝึกอบรม การให้ความรู้แก่เกษตรกรมีน้อย	4	2.00
การขาดสื่อสิ่งพิมพ์ ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ แก่เกษตรกร	4	2.00
การโยกย้าย สับเปลี่ยนของผู้อำนวยการศูนย์ฯทำให้งานไม่ต่อเนื่อง	3	1.50

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่าปัญหาบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย 13 ปัญหาด้วยกัน ปัญหาแรกได้แก่ ด้านการบริการเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ การเกษตรแก่เกษตรกรไม่พอเพียง(ร้อยละ18.50) งบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่พอเพียง (ร้อยละ 16.50) ความไม่เป็นเอกเทศในตัวอาคารศูนย์ (ร้อยละ 16.50) ความไม่สม่ำเสมอในการอยู่ประจำศูนย์ของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 13.00) และการไม่มีกองทุน

ในการรับซื้อผลผลิต และจัดซื้อปัจจัยการผลิตและมีการประสานงานในการดำเนินงานศูนย์ฯน้อย (ร้อยละ 7.00) นอกจากนั้นเป็นปัญหาระดับน้อย เช่นการจัดฝึกอบรมการให้ความรู้แก่เกษตรกรมีน้อย และการขาดสื่อสิ่งพิมพ์ในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร (ร้อยละ 2.00) และปัญหาการโยกย้ายสับเปลี่ยนของผู้อำนวยการศูนย์ฯ (ร้อยละ 1.50)

ตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ประเภทข้อเสนอแนะ	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ
การจัดหางบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือ		
วัสดุ อุปกรณ์ มาบริการแก่เกษตรกร	41	20.50
การให้เพิ่มเวลาในการอยู่ประจำศูนย์ฯของผู้อำนวยการศูนย์ฯ	28	14.00
การจัดหา จัดสร้างตัวอาคารศูนย์ฯให้เป็นเอกเทศ	18	9.00
การจัดตั้งกองทุนในการรับซื้อผลผลิต ซื้อปัจจัยการผลิต	13	6.50
การประชุม ประสานงานของคณะทำงานให้มีมากขึ้น	10	5.00
การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของศูนย์ฯ	10	5.00
การจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร ที่ทันสมัย	9	4.50

จากตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล ของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับตำบล มีทั้งหมด 7 ข้อ คือการจัดหางบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับบริการแก่เกษตรกร (ร้อยละ 20.05) ให้เพิ่มเวลาในการอยู่ประจำศูนย์ฯของผู้อำนวยการศูนย์ฯ (ร้อยละ 14.00) การจัดหา จัดสร้างตัวอาคารศูนย์ฯให้เป็นเอกเทศไม่อยู่ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ (ร้อยละ 9.00) การจัดตั้งกองทุนในการรับซื้อผลผลิต ซื้อปัจจัยการผลิต (ร้อยละ 6.50) การประชุม ประสานงานของคณะทำงานให้มีมากขึ้น (ร้อยละ 5.00) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของศูนย์ฯ (ร้อยละ 5.00) และการจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตรที่ทันสมัย (ร้อยละ 4.50)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ เป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในเรื่อง บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล ในจังหวัดพะเยา

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อ (1) ศึกษาสภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (2) บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และ (3) ปัญหา ข้อเสนอแนะบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล จำนวน 66 ศูนย์ ซึ่งมี คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร จำนวน 396 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยการสุ่มตัวอย่างอำเภอและตัวอย่างของศูนย์ฯ ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย จำนวนตัวอย่างศูนย์ฯ 35 ศูนย์ฯ และใช้คณะทำงานของศูนย์ฯเป็นตัวอย่าง ศูนย์ละ 6 ตำแหน่ง ๆ ละ 1 คน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล จำนวน 210 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อถือได้ โดยมีค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.95 แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล ตอนที่ 3 บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง ของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ออกเดินทางไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในตำบลต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง โดยได้รับคืนทั้งหมด จำนวน 200 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.24

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนแล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS/PC⁺ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่ ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย ตอนที่ 2 สภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล โดยหา ค่าเฉลี่ย น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตอนที่ 3 บทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล หา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย และการทดสอบแบบ ที (t-test) ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยหา ความถี่ และร้อยละ

1.3 ผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1.3.1 ข้อมูลพื้นฐานของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ปรากฏว่าคณะทำงานฯ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุดคือช่วง 40-49 ปี และจำนวนน้อยที่สุดคือช่วงอายุน้อยกว่า 30 ปี โดยมีอายุมากที่สุดคือ 68 ปี น้อยที่สุดคือ 26 ปี และอายุเฉลี่ย 45 ปี เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และมีส่วนน้อย ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งคณะทำงานฯ ที่ศึกษามีตำแหน่งเป็นกรรมการกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด และตำแหน่งที่มีน้อยที่สุดเป็นกรรมการสหกรณ์

1.3.2 สภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล พบว่าความเหมาะสมเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือจุดที่ตั้งของศูนย์มีการคมนาคมที่สะดวก นอกจากนั้นมีความเหมาะสมในระดับมาก 10 ด้าน และระดับปานกลาง 8 ด้าน ด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านความเป็นเอกเทศของตัวอาคารศูนย์ฯ

1.3.3 บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1) **ขั้นเตรียมการ** มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง โดยบทบาท 14 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางถึง 13 ด้าน มีเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่อยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการนำเสนอข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านความสม่ำเสมอในการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ

2) **ขั้นเข้าถึง** มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง โดยบทบาททั้ง 10 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการจัดเวทีชุมชนเพื่อให้กลุ่มเครือข่ายมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน

3) **ขั้นถ่ายทอด/พัฒนา** มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ในบทบาททั้ง 34 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง 24 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 10 ด้าน ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านทางศูนย์ฯได้เปิดบริการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการแก่เกษตรกร ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

4) **ขั้นการประเมินผล** มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง โดยบทบาท 4 ใน 6 ด้านนั้น เป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง และอีก 2 ด้าน อยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ

1.3.4 บทบาทที่คาดหวัง ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1) **ขั้นเตรียมการ** มีบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ในบทบาท 14 ด้าน เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึง 12 ด้าน มีเพียง 2 ด้าน ที่อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการนำเสนอข้อมูลวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่นการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านความสม่ำเสมอในการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ

2) **ขั้นเข้าถึง** มีบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ในบทบาท 10 ด้าน เป็นบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดถึง 9 ด้าน มีเพียง 1 ด้านเท่านั้นที่อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวของศูนย์ฯ และด้านโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯได้ดำเนินการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ

3) **ขั้นถ่ายทอด/พัฒนา** มีบทบาทที่คาดหวังรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ในบทบาททั้ง 34 ด้าน เป็นบทบาทที่คาดหวังระดับมากที่สุดถึง 24 ด้าน และที่เหลืออีก 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯเปิดบริการให้คำปรึกษาทางด้านวิชา

การแก่เกษตรกร และด้านความคาดหวังที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือศูนย์ฯ ได้จัดให้มีการฝึกอบรมวิทยากรเกษตรกร

4) *ขั้นประเมินผล* มีระดับความคาดหวังรวมอยู่ในระดับมาก ในบทบาททั้ง 6 ด้าน มีด้านที่คาดหวังอยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน มีเพียงด้านเดียวที่มีความคาดหวังระดับมากที่สุด ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯ มีการรายงานผลการประเมินการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯ ได้บันทึกการให้บริการและข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานศูนย์ฯ

1.4 การทดสอบสมมติฐาน บทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .001 จึงยอมรับสมมติฐาน

1.5 *ปัญหาข้อเสนอแนะ* บทบาทของศูนย์ฯ ถ้ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะ 5 อันดับ ดังนี้ ปัญหาอันดับ 1 ด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการให้บริการแก่เกษตรกร อันดับ 2 ด้านงบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่พอเพียงแก่การดำเนินงานของศูนย์ฯ และความไม่เป็นเอกเทศของตัวอาคารศูนย์ฯ อันดับ 3 ความไม่สม่ำเสมอในการอยู่ประจำศูนย์ฯ ของผู้อำนวยการศูนย์ฯ ที่จะให้คำปรึกษาบริการแก่เกษตรกร อันดับ 4 การจัดตั้ง จัดหา กองทุนหมุนเวียนเพื่อรองรับผลผลิต ปัจจัยการผลิตของเกษตรกร อันดับ 5 ความสามารถในการประสานงานในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ส่วนข้อเสนอแนะคือ (1) จัดหางบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ บริการแก่เกษตรกร (2) การให้เพิ่มเวลาอยู่ประจำศูนย์ฯ ของผู้อำนวยการศูนย์ฯ (3) การจัดหา จัดสร้างตัวอาคารศูนย์ฯ ให้เป็นเอกเทศ (4) การจัดตั้งกองทุนในการรับซื้อผลผลิต ซื้อปัจจัยการผลิต และ (5) ให้มีการประชุม ประสานงานของคณะทำงานให้มากขึ้น

2. อภิปรายผล

2.1 *ข้อมูลพื้นฐาน* ของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่า คณะดำเนินงานเป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง เหมือนกับลักษณะของประชากรเกษตรกร (สมจิต โยระคง, บำเพ็ญ เขียวหวาน, สุวินัย รันดาเว 2543: 80) อายุของคณะทำงาน มีช่วงอายุมากที่สุดคือช่วงอายุ 40-49 ปี ซึ่งตรงกับลักษณะเกษตรกรในภาคกลาง (สิน พันธุ์พินิจ, บำเพ็ญ เขียวหวาน 2542: 16) สำหรับการศึกษาระดับของคณะทำงานฯ ส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับสถานภาพทางสังคมของเกษตรกรไทย (สิน พันธุ์พินิจ 2544: 94)

2.2 ความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุดคือที่ตั้งของศูนย์มีการคมนาคมสะดวก สอดคล้องกับการประเมินผลศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดพะเยา (2543: 1) ที่พบว่าเกษตรกรรู้จักศูนย์ฯในด้านการตั้งศูนย์ฯ ร้อยละ 95.63 คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือตัวอาคารศูนย์ฯเป็นเอกเทศ ซึ่งความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล พบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ยังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ บทบาทที่ปฏิบัติจริงเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำตามที่สังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ไว้ซึ่งกระทำหรือปฏิบัติได้จริง ส่วนบทบาทที่คาดหวังเป็นสิ่งบุคคลควรที่จะปฏิบัติหรือกระทำ (ประภาส ศิลปรัศมี 2530: 11) จากผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง ยังมีความแตกต่างกัน กล่าวคือบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยรวมทุกชั้นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่คาดหวังมีความคาดหวังหรือควรปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล กรมส่งเสริมการเกษตร (2542: 7-8) ได้กำหนดไว้คือ การวางแผนปฏิบัติงานจัดทำโครงการด้านการเกษตรระดับตำบล กำหนดกิจกรรม งบประมาณ กรอบระยะเวลาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบล ทำการติดตามรายงานความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ต่อคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ และปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอมอบหมาย โดยเฉพาะหน้าที่ของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย ประสานงานและจัดการด้านการเกษตรภายในตำบล จัดการเกี่ยวกับระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในตำบล รายงานสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรวมถึงภัยธรรมชาติต่าง ๆ จัดการเกี่ยวกับโรงเรียนเกษตรกร การตลาดเกษตรและการรายงานผลการปฏิบัติงานด้านการเกษตร โดยให้ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ไปปฏิบัติงานงานที่ศูนย์ฯอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 วัน

บทบาทหน้าที่ของคณะทำงานฯ ดังกล่าวยังมีบทบาทที่ปฏิบัติได้น้อยหรือยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่คาดหวัง จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุง พัฒนาระบบการทำงานของคณะทำงานฯ ตามบทบาทดังกล่าวให้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ สาเหตุที่บทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังมีความแตกต่างกัน มีสาเหตุหรือเกิดปัญหาโดยที่คณะทำงานฯ ได้ระบุปัญหาไว้เช่น การบริการด้าน เครื่องมือ อุปกรณ์ ยังไม่พอเพียงแก่เกษตรกรที่มาใช้บริการ งบประมาณไม่พอเพียงแก่

การดำเนินงานของศูนย์ฯ ความไม่เหมาะสมในสถานที่ทำงานของศูนย์ฯ การปฏิบัติงานของผู้
 อำนวยการศูนย์ฯ ไม่สม่ำเสมอ หรือมีจำนวนวันน้อยเกินไป การประสานงานของคณะ
 ทำงานฯ มีน้อย เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงานของศูนย์ฯ
 ทั้งสิ้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2542: 6-7) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนางานศูนย์ถ่ายทอด
 เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ไว้ดังนี้

ขั้นเตรียมการ เป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางสังคม ข้อมูลทางกายภาพด้านการ
 เกษตร ในขั้นนี้การวิจัยพบว่ามีระดับการปฏิบัติจริงโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี
 ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการนำเสนอ
 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยและมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ
 คือด้านความสม่ำเสมอในการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ ส่วนบทบาทที่คาดหวังโดย
 รวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความคาดหวังที่มีความคาดหวังระดับมากที่สุดและ
 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ การนำเสนอด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่นการผลิต
 พืช การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งความเห็นของคณะกรรมการฯ มีความเห็นระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริง กับบท
 บาทที่คาดหวังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นในการดำเนินงานดังกล่าวจึงควรปรับ
 ปรุงในส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีระดับการปฏิบัติจริงได้น้อยคือความสม่ำเสมอในการประชุม
 ประจำเดือนของคณะกรรมการฯ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เพราะการได้
 ประชุมร่วมปรึกษาหารือกัน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งเป็น
 การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามพื้นฐานของปรัชญาการบริหารงานตามวงจร
 Deming คือมีการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตาม ตรวจสอบ การปรับปรุงการทำงาน
 (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2540:168) ส่วนด้านการนำเสนอด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง
 กับการเกษตร เช่นการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญของอาชีพเกษตรกร ศูนย์ฯควรมี
 ข้อมูล เนื้อหาต่างๆที่มารับบริการแก่เกษตรกรอย่างพอเพียง เหมาะสม และสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง

ขั้นเข้าถึง ผลการวิจัยแสดงว่ามีระดับการปฏิบัติโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปาน
 กลาง ด้านที่มีระดับการปฏิบัติจริงปานกลางและมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านโครงการ
 ต่าง ๆ ของศูนย์ฯ เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับหลักการของโครงการ
 เพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร (2542: 3) ที่ว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 เป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่าย มาร่วมปรึกษาหารือกัน เพื่อให้เกิดการถ่าย
 ทอด และขยายผลของเทคโนโลยีเกษตรอย่างเป็นระบบทั่วถึง มีประสิทธิภาพและบังเกิดผล ด้านที่
 มีระดับการปฏิบัติจริงปานกลาง และมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือมีการจัดเวทีชุมชนเพื่อ

ให้กลุ่มเครือข่ายมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ในส่วนนี้ศูนย์ฯควรมีการส่งเสริมให้เกิดเวทีชุมชนดังกล่าวเพื่อให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมอันเป็นหลักการของการดำเนินโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรดังกล่าว

ขั้นถ่ายถอด/พัฒนา ผลการวิจัยพบว่ามึระดับการปฏิบัติจริงโดยรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านศูนย์ฯได้เปิดบริการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการแก่เกษตรกร ในขณะที่เดียวกันความคาดหวังในด้านนี้ที่มีระดับความคาดหวังมากที่สุด และมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าด้านอื่น ๆ คือศูนย์ฯได้เปิดบริการให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่เกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2542: 4) ที่ว่าส่งเสริมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อกระจายความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรที่สำเร็จไปสู่เกษตรกร ทั้งระดับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในตำบล และระดับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทั่วไป ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการจัดสวัสดิการต่าง ๆ แก่ชุมชน ในด้านนี้ศูนย์ฯควรมีการส่งเสริมการจัดสวัสดิการต่าง ๆ บริการแก่ชุมชนโดยทำการเชื่อมโยงกับกิจกรรมส่งเสริมการออมเงินของชุมชนซึ่งมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อยเหมือนกัน

ขั้นการประเมินผล มีระดับการปฏิบัติจริงรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านที่มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ และมีความคาดหวังมากที่สุด คือด้านการรายงานผลการประเมินผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่ของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล ที่ว่ามีการติดตาม รายงานผลความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ต่อคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2542: 7)

2.4 ปัญหา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายถอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ผลการวิจัยพบว่าปัญหาประกอบด้วย ด้านการบริการเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ทางการเกษตรแก่เกษตรกรไม่พอเพียง ด้านงบประมาณพบว่างบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์ฯมีน้อย ด้านตัวอาคารที่ทำการศูนย์ฯไม่เป็นเอกเทศอยู่ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้การดำเนินงานมีปัญหา ด้านเจ้าหน้าที่ที่มาประจำศูนย์ฯ เพื่อให้บริการข้อมูล ข่าวสาร คำปรึกษาแก่เกษตรกร ไม่พอเพียง หรือมีเวลาในการมาประจำศูนย์ฯมีน้อยทำให้เกษตรกรไม่ได้รับการบริการอย่างพอเพียง เมื่อมีปัญหา หรือมารับบริการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายถอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่กรมส่งเสริมการเกษตร (2542: 9) ได้กำหนดให้ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ มีหน้าที่ ประสานงานและจัดการด้านการเกษตรภายในตำบล จัดการเกี่ยวกับระบบการถ่ายถอดเทคโนโลยีการเกษตรในตำบล ด้านการจัดฝึกอบรม การให้ความรู้แก่เกษตรกรมีน้อย โดย

เฉพาะด้านความรู้ใหม่ ๆ ที่เกษตรกรใช้ในอาชีพ หรือเปลี่ยนแปลงประเภทของการผลิตเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ สังคม เศรษฐกิจ การประสานงานในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้งกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งการประสานงานในการดำเนินงานภายในของคณะกรรมการของศูนย์ฯเอง

ส่วนข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ผลการวิจัยพบว่ามีข้อเสนอแนะดังนี้ การจัดทำงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ มาบริการแก่เกษตรกร การให้เพิ่มระยะเวลาในการอยู่ประจำศูนย์ฯ ของผู้อำนวยการศูนย์ฯ หรือเจ้าหน้าที่ ที่มาให้ความรู้ คำแนะนำต่าง ๆ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาหรือไปรับบริการให้มีระยะเวลาเพิ่มมากขึ้น การปรับปรุงตัวอาคารศูนย์ฯ ให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และการจัดตั้งกองทุนเพื่อรับซื้อผลผลิต ซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ด้านเกี่ยวกับตัวอาคารศูนย์ฯ ความเหมาะสมของตัวอาคารศูนย์ฯ คือ ความเป็นเอกเทศของตัวอาคารศูนย์ฯ ซึ่งมีระดับความเหมาะสมปานกลาง และมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นควรมีการสนับสนุนในการจัดสร้างให้เป็นเอกเทศเฉพาะศูนย์ฯ ไม่ควรไปรวมกับหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะไปรวมอยู่ในห้องเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรอบการดำเนินงานของศูนย์ฯ ด้านระบบข้อมูลข่าวสารที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดไว้ในมาตรฐานข้อมูลประจำศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนั้น มีความละเอียด มีปริมาณมากที่สำคัญคือบางส่วนต้องมีการนำเสนอในรูปแบบของแผนภูมิ เพื่อให้เกษตรกรได้รับทราบ ซึ่งต้องใช้พื้นที่มาก ทำให้เวลานำเสนอแล้วไปเบียดบังพื้นที่ของหน่วยงานอื่น ซึ่งอาจเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ในอนาคตศูนย์ฯ ดังกล่าวอาจจะพัฒนาเป็นศูนย์รวมของระบบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในตำบล ที่ประชาชนภายในตำบลนั้นจะมาขอรับบริการ โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ต ดังนั้นในระดับนโยบายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของตัวอาคารศูนย์ฯ ให้ชัดเจน

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าตามแนวทางการดำเนินโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรดังกล่าว นโยบายในการกำหนดลักษณะของตัวอาคารศูนย์ฯ จะไม่เน้นความเป็นเอกเทศมากนัก โดยมีแนวทางการพิจารณาสถานที่ตั้งศูนย์ฯ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2542: 4) คือ สถานที่ตั้งมีความยั่งยืน ติดต่อดีสะดวก โดยให้เลือกที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับ

แรก ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีนโยบายไม่เน้นถึงความเป็นเอกเทศของตัวอาคารศูนย์ฯ ดังกล่าว

3.1.2 ด้านเกี่ยวกับบทบาท ของศูนย์ฯ

1) **ขั้นเตรียมการ** ด้านที่มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย คือการประชุมประจำเดือนของคณะทำงานฯ ในด้านนี้นั้นคณะทำงานฯ ควรต้องมีการประชุมกันมากขึ้น เพราะในการดำเนินงานนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุง พัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การที่คณะทำงานฯ ได้มาปรึกษา ได้เสนอแนะสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคณะทำงานฯ ของศูนย์ฯ ซึ่งจะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จมากขึ้น ในส่วนความคาดหวังที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านข้อมูล ข่าวสารวิชาการที่เกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตร ในด้านนี้ศูนย์ฯควรจะต้องมีการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารเพื่อให้บริการแก่เกษตรกรอย่างพอเพียง ทันเวลา และควรจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์หรือปรับใช้ได้จริง

2) **ขั้นเข้าถึง** เป็นสิ่งที่ดีมากที่โครงการต่างๆ ของศูนย์ฯเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่มุ่งให้กระบวนการทำงานของศูนย์ฯ เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทำให้ทุกคนเห็นความสำคัญรู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานประสบผลสำเร็จมากขึ้น ส่วนด้านที่ควรจะมีการปรับปรุง คือควรมีการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ฯ การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวของศูนย์ฯ โครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3) **ขั้นถ่ายทอด / พัฒนา** ในขั้นนี้ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยในการดำเนินงานน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือการจัดสวัสดิการต่าง ๆ บริการแก่ชุมชน ในด้านนี้ในปัจจุบันเกษตรกร และชุมชนมีความต้องการเป็นอย่างมาก โดยมีการเสนอแนะไว้ในส่วนของข้อเสนอแนะ โดยเฉพาะการจัดสวัสดิการด้านเกี่ยวกับปัจจัยในการผลิต เช่นปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการดำเนินการผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกร ตลอดจนถึงเงินทุนที่จะใช้ในการดำเนินกิจการ การจัดกองทุนสำหรับรับซื้อผลผลิตของเกษตรกร ดังนั้นศูนย์ฯ ควรหาแนวทางในการจัดสวัสดิการดังกล่าวแก่เกษตรกร ในส่วนของความคาดหวังสิ่งที่ต้องนำไปปรับปรุงในการปฏิบัติงาน คือทางศูนย์ฯ ควรมีการเปิดบริการให้คำปรึกษาด้านวิชาการแก่เกษตรกร โดยเฉพาะตัวของผู้อำนวยการศูนย์ฯ นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ควรจะมีการกำหนดช่วงระยะเวลาที่จะให้บริการคำปรึกษาดังกล่าว มากขึ้น และควรจะมีปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ดังกล่าว โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกษตรกรดำเนินการผลิต เมื่อเกษตรกรมีปัญหาก็สามารถให้การศึกษาอย่างทันเวลา

4) *ขั้นการประเมินผล* ในขั้นการประเมินผล ผู้เกี่ยวข้อง ชุมชนควร มีส่วนร่วมในการประเมินผล และควรต้องได้รับรู้ผลการประเมินดังกล่าว เพื่อที่จะได้ช่วยกันเสนอแนะตลอดถึงหาแนวทางแก้ไขการดำเนินงานในส่วนที่มีปัญหา ต่อไป

3.1.3 *ปัญหาและข้อเสนอแนะ* ในส่วนที่เป็นปัญหาของคณะทำงานฯ และควรแก้ไขประกอบด้วยการจัดการจัดหาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์มาบริการแก่เกษตรกร จัดหางบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้พอเพียง ปรับปรุงความเป็นเอกเทศของตัวอาคารศูนย์ฯ การอยู่ประจำศูนย์ฯ ของผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นต้น ในส่วนของข้อเสนอแนะคือการจัดหางบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์มาบริการแก่เกษตรกร การเพิ่มเวลาในการอยู่ประจำศูนย์ฯ ของผู้อำนวยการศูนย์ฯ การปรับปรุงความเป็นเอกเทศของตัวอาคารศูนย์ฯ เป็นต้น ปัญหาข้อเสนอแนะดังกล่าวผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งปัญหาบางอย่างอาจแก้ไขไม่ได้เพราะขัดกับนโยบาย เช่นการสร้างตัวอาคารศูนย์ฯ ให้เป็นเอกเทศ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรไม่มีนโยบายในการสร้างตัวอาคารศูนย์ฯ เพียงแต่หาสถานที่ที่มีความสะดวกต่อการไปใช้บริการของเกษตรกร สามารถใช้เป็นที่ให้ด้านข้อมูลข่าวสาร การบริการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร โดยให้พิจารณาที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับแรก

3.3 *ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป* ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

3.3.1 *ความเป็นไปได้ในการพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล* ดังกล่าวให้เป็นศูนย์ระบบข้อมูล สารสนเทศประจำตำบล และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาตำบล

3.3.2 *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล*

3.3.3 *ความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการ* เกี่ยวกับการให้บริการของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง **คู่มือปฏิบัติงาน โครงการเพิ่มศักยภาพเกษตรกร ด้านการ**

เกษตร กรุงเทพมหานคร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2542

_____ . "ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรุงเทพมหานคร" ม.ป.ป.

(อัดสำเนา)

ประกาศ ศิลปรัศมี " บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของคณะทำงานสนับสนุน

การปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล(คปต.) ในการสนับสนุน การปฏิบัติงานของ

สภาตำบลในทัศนะของคณะกรรมการสภาตำบล " รายงานการวิจัย กองวิจัยและ

ประเมินผล กรุงเทพฯ กรมพัฒนาที่ดิน 2530

วารุณี ชะเอม " ศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลระหว่างภาครัฐบาลและ

เอกชนของเกษตรกร ผู้เลี้ยงสุกรปลอดโรคในจังหวัดนครปฐม " วิทยานิพนธ์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2541

ส่งเสริมการเกษตร, กรม " แนวทางการพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล "

หน้า 6 -10 กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร 2545 (เอกสารประกอบการ

อบรมสัมมนา 5 - 6 กรกฎาคม 2542 ของกรมส่งเสริมการเกษตร)

_____ . **คู่มือติดตามนิเทศศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ปี 2543**

กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร 2543

_____ . **คู่มือติดตามนิเทศ และประกวด ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำ**

ตำบล ปี 2542 กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร 2542

_____ . **แนวทางการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ปี 2542**

กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร 2542

_____ . ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล [ออนไลน์] ฐานข้อมูล ศูนย์ถ่าย

ทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล [เข้าถึง 23 กรกฎาคม 2544]

ลิน พันธุ์พินิจ และบำเพ็ญ เขียวหวาน " การยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรตามโครงการปรับ

โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรภาคกลางของประเทศไทย" รายงานการวิจัย

นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2542

ลิน พันธุ์พินิจ *การส่งเสริมการเกษตร* กรุงเทพมหานคร บริษัทรวมสาส์น 2544

สำนักงานจังหวัดพะเยา ฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล "บรรยายสรุปจังหวัดพะเยา"

ในโอกาสต้อนรับ คณะอาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 47 (เอกสารบรรยายสรุป ณ โรงแรมเกทเวย์ จังหวัดพะเยา 2545)

————— . *จังหวัดพะเยา* พะเยา สำนักงานจังหวัดพะเยา 2543

สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา "การประเมินผลศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล"

พะเยา สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา 2543 (อัดสำเนา)

————— . "สรุปผลการติดตามนิเทศศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประจำเดือนกรกฎาคม 2543" พะเยา สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา 2543 (อัดสำเนา)

————— . *รายงานประจำปี 2544* พะเยา สำนักงานเกษตรพะเยา 2544

สมจิต ไยระคง บำเพ็ญ เขียวหวาน และสุวิทย์ รัตนดา เว "หน่วยที่ 2 เกษตรกรกับสังคมชนบท"

ใน ประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการส่งเสริมการเกษตร หน้า 79 – 83

นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2543

สุรพล จารุงศ์ "บทบาทของเกษตรกรอาสาสมัครชาวไทยภูเขาในการส่งเสริมเกษตรกรที่สูง :

ศึกษาเฉพาะกรณี ผ่าอ้อก้อ เขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย " วิทยานิพนธ์ ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2541

เสรี ทองพันธ์ "บทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวัง ของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนมัธยม

ศึกษา ตามทัศนะของครูบรรณารักษ์ ครู และ ผู้บริหาร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต

การศึกษา 3 " ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2528

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา *การจัดทำผลงานทางวิชาการสำหรับผู้บริหารในสถาน*

ศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา 2540

อนุรักษ์ มีคำทอง " การรับบริการข่าวสารการเกษตรจากสื่อมวลชนของกำนัน – ผู้ใหญ่บ้าน ใน

อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น " วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2540

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถามโครงการการวิจัย

เรื่อง

บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของ จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล บทบาทของศูนย์ฯตามภาระงาน และปัญหาข้อเสนอนะของศูนย์ฯตามบทบาทของศูนย์ฯ
2. คำตอบในแบบสอบถามนี้จะใช้ในการวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อสวัสดิภาพของท่านแต่อย่างใด ดังนั้นจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตรงตามความเป็นจริงที่ปฏิบัติ และตรงตามความคิดเห็นของท่าน
3. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อ การติดตามแบบสอบถามเท่านั้น
4. แบบสอบถามทั้งหมดมี 4 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพด้านการเกษตรระดับ

ตำบล

ตอนที่ 2 สภาพความเหมาะสมทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการ

เกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 3 บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของศูนย์ถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะ

5. ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณท่านที่กรุณากรอบบแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่าง [.....] ที่กำหนด

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

( ) ประถมศึกษา

( ) มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย

( ) ปริญญาตรี

( ) อื่น ๆ ระบุ.....

4. ตำแหน่งของท่านผู้ตอบแบบสอบถาม ในคณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล (คณะกรรมการบริหารงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล)

( ) ผู้แทน อบต.

( ) กรรมการหมู่บ้าน

( ) กรรมการกลุ่มเกษตรกร

( ) กรรมการสหกรณ์

( ) แกนนำกลุ่มอาชีพ

( ) ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
(เกษตรตำบล)

5. ท่านเป็นคณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรประจำตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 2 สภาพทางกายภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อความเหมาะสมทาง
กายภาพของศูนย์ฯ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เลือก ให้ตรงกับความเป็นจริง ตามความคิดเห็นของท่าน

- 5 หมายถึง ระดับความเหมาะสม มากที่สุด
4 หมายถึง ระดับความเหมาะสม มาก
3 หมายถึง ระดับความเหมาะสม ปานกลาง
2 หมายถึง ระดับความเหมาะสม น้อย
1 หมายถึง ระดับความเหมาะสม น้อยที่สุด

สภาพความเหมาะสมทางกายภาพของ ศูนย์ฯ	ระดับความเหมาะสม				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. จุดที่ตั้งของศูนย์ฯมีความสะดวก ต่อการไป ใช้บริการ					
2. จุดที่ตั้งของศูนย์ฯมีการคมนาคมที่สะดวก ต่อการไปใช้บริการ					
3. จุดที่ตั้งของศูนย์ฯอยู่ในเขตชุมชน					
4. ตัวอาคารศูนย์ฯ มีความเป็นเอกเทศ ไม่ รวมกับหน่วยงานอื่น					
5. บริเวณรอบ ๆ ตัวอาคารศูนย์ฯ มีการตกแต่ง ให้สวยงาม					
6. ขนาดของตัวอาคารศูนย์ฯ มีความเหมาะสม ต่อผู้มาใช้บริการ					
7. ตัวอาคารศูนย์ฯ มีการทาสีให้สวยงาม					
8. ศูนย์ฯมีป้ายชื่อศูนย์ฯ					
9. ภายในตัวอาคารศูนย์ฯ มีการจัดแบ่งพื้นที่ ต่าง ๆ ในการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม					

สภาพความเหมาะสมทางกายภาพของ ศูนย์ฯ	ระดับความเหมาะสม				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
10. มีการจัดสื่อสิ่งพิมพ์ ที่เอื้อต่อการให้บริการ					
11. สื่อสิ่งพิมพ์ มีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ					
12. มีที่เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ให้บริการแก่ เกษตรกรอย่างเป็นระเบียบ					
13. ภายในตัวอาคารศูนย์ฯได้จัดโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับเกษตรกร ผู้มารับบริการ					
14. ศูนย์ฯมีกระแสไฟฟ้าใช้					
15. ศูนย์ฯมีน้ำประปาใช้					
16.ภายในตัวอาคารศูนย์ฯสีแสงสว่างอย่างพอ เพียง					
17.ภายในตัวอาคารศูนย์ฯมีการถ่ายเทอากาศ ที่ดี					
18.ศูนย์ฯไม่มีเสียงจากภายนอกมารบกวน ขณะทำงาน ศึกษาเอกสาร					
19.ศูนย์ฯมีห้องสุขาสำหรับผู้มาใช้บริการของ ศูนย์ฯ					

ตอนที่ 3 บทบาทของศูนย์ฯถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่ได้ปฏิบัติจริง
และบทบาทที่คาดหวัง

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่เลือก ตามหมายเลข ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน หรือเติมข้อความลงในช่องที่เตรียมไว้
[.....] โปรดอ่านอย่างละเอียด แล้วพิจารณาว่าบทบาทของศูนย์ฯที่ปฏิบัติจริง กับบทบาทที่ท่านคาดหวังเป็นอย่างไร โดยกำหนดระดับคะแนนไว้ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับ ที่ปฏิบัติจริง หรือ ที่คาดหวัง มากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับ ที่ปฏิบัติจริง หรือ ที่คาดหวัง มาก
- 3 หมายถึง ระดับ ที่ปฏิบัติจริง หรือ ที่คาดหวัง ปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับ ที่ปฏิบัติจริง หรือ ที่คาดหวัง น้อย
- 1 หมายถึง ระดับ ที่ปฏิบัติจริง หรือ ที่คาดหวัง น้อยที่สุด

อธิบาย

1. บทบาท หมายถึง สิ่งที่บุคคลพึงกระทำตามสิทธิ และหน้าที่ ที่กำหนดไว้
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของการกระทำได้จริง
3. บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง บทบาทที่อยู่ในระดับของความคิดเห็น ที่คิดว่าควรกระทำ หรือปฏิบัติ แต่ไม่ได้กระทำ หรือ ปฏิบัติ

บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล	บทบาทที่คาดหวัง				
มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
					ขั้นเตรียมการ					
					1. ศูนย์มีการเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ด้านการจัดตั้งศูนย์ ให้แก่เกษตรกร ได้รู้จักศูนย์					
					2. ศูนย์มีการสร้างทัศนคติอันดีระหว่างเกษตรกร กับศูนย์					
					3. ศูนย์ได้มีการนำเสนอ แผนต่างๆ ที่จำเป็นอย่างครบถ้วน					
					4. ศูนย์ได้ดำเนินการนำเสนอข้อมูลด้านทะเบียนครัวเรือนเกษตรกร					
					5. ภายในศูนย์ มีการนำเสนอสถิติที่สำคัญ ๆ ที่จำเป็น แก่การเกษตร เช่น สถิติน้ำฝน ภัยแล้ง เป็นต้น					
					6. มีการนำเสนอข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น ด้านการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น					
					7. ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่นำเสนอประจำศูนย์ มีความทันสมัย					
					8. ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอประจำศูนย์ มีความเป็นปัจจุบัน					
					9. ศูนย์ได้มีการจัดเตรียมความพร้อมของคณะกรรมการ ในดำเนินงานของศูนย์					
					10. มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์ ประจำเดือน อย่างสม่ำเสมอ					
					11. การดำเนินงานของศูนย์ ได้มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ					
					12. การดำเนินงานของศูนย์ ได้มีการประสานงานกับหน่วยงานเอกชน					
					13. ศูนย์มีการดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามที่ศูนย์กำหนดไว้					
					14. ได้ดำเนินการเบิกจ่ายได้ ทันต่อเวลาที่กำหนดไว้					

บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล	บทบาทที่คาดหวัง				
มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
					ขั้นการเข้าถึง					
					1. ศูนย์ฯได้ดำเนินการให้มีการสำรวจ ข้อมูล โดยเกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการ					
					2. ทางศูนย์ฯได้ดำเนินการกระตุ้นให้เกิด กลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ					
					3. กลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแต่ละ กลุ่มได้ดำเนินการแลกเปลี่ยน ความรู้ ซึ่งกันและกัน					
					4. ศูนย์ฯได้ส่งเสริมกลุ่มความร่วมมือที่ เกิดขึ้น ให้มีตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมเป็น กลุ่มเครือข่าย					
					5. ทางศูนย์ฯ ได้มีการจัดเวทีชุมชน เพื่อให้ กลุ่มเครือข่าย มาร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหาของชุมชน					
					6. ทางศูนย์ฯ ได้จัดเวทีชุมชน เพื่อให้กลุ่ม เครือข่าย มาร่วมกันวิเคราะห์ความ ต้องการของชุมชน					
					7. ศูนย์ฯได้มีการกำหนดแนวทางการ พัฒนา โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของ ชุมชน					
					8. ทางศูนย์ฯได้ดำเนินการ จัดทำแผน พัฒนาระยะยาวของศูนย์					
					9. โครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯ เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย					
					10. การขอสนับสนุนงบประมาณ การ ดำเนินโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ฯมี การปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้					

บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล	บทบาทที่คาดหวัง				
มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
					ขั้นการถ่ายทอด/พัฒนา					
					1. ศูนย์ฯได้ดำเนินการจัดตั้งจุดสาธิต					
					2. ชุมชน มีส่วนร่วมในการคัดเลือก จุดสาธิต					
					3. จุดสาธิต ได้มีการเตรียมความพร้อม ในด้านวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวก เพื่อใช้ในการดำเนินงาน งานของจุดสาธิต					
					4. จุดสาธิตได้ดำเนินการเปิดให้บริการ ใช้ประโยชน์ แก่เกษตรกร ตามแผน ที่กำหนดไว้					
					5. ทางศูนย์ฯได้จัดให้มีการฝึกอบรม วิทยากรเกษตร					
					6. วิทยากรเกษตรมีความสามารถในการ ถ่ายทอดความรู้ ที่ผ่านการ อบรมมาแล้ว แก่เกษตรกร					
					7. เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ จากวิทยากรเกษตร มีความพึงพอใจ ในความรู้ที่ได้รับ					
					8. ทางศูนย์ฯได้ดำเนินการถ่ายทอด ความรู้ ตามแผนที่กำหนดไว้					
					9. ศูนย์ฯได้ดำเนินการกระตุ้น ให้ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นต่าง ๆ					
					10. ศูนย์ฯได้ดำเนินการส่งเสริมให้หน่วย งานภาครัฐ เข้าร่วมในการถ่ายทอด ความรู้แก่เกษตรกร					

บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล	บทบาทที่คาดหวัง				
มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
					11. ศูนย์ฯได้ดำเนินการส่งเสริมให้หน่วย งานเอกชน เข้าร่วมในการถ่ายทอด ความรู้แก่เกษตรกร					
					12. ศูนย์ฯได้สนับสนุนให้กลุ่มเครือข่าย การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน					
					13. มีการจัดเวทีชาวบ้าน โดยเกษตรกร					
					14. เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ ประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน					
					15. เกษตรกรที่ได้รับการ ถ่ายทอดความ รู้จากศูนย์ฯได้นำความรู้ ดังกล่าวนำ ไปปฏิบัติจนเกิด เป็นผลงาน					
					16. เกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนด้าน ปัจจัยต่าง ๆ จากศูนย์ฯได้นำปัจจัย ดังกล่าวนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นผล งาน					
					17. เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดเมื่อนำ ไปปฏิบัติแล้วยังได้มีการ ประชา สัมพันธ์ให้เกษตรกรคนอื่น ๆ ได้รับ ทราบ					
					18. ศูนย์ฯส่งเสริมให้เกษตรกรที่ได้รับ การถ่ายทอดเมื่อนำไปปฏิบัติแล้ว ยัง ใช้เป็นแหล่งถ่ายทอดให้แก่ เกษตรกรคนอื่น ๆ					
					19. ศูนย์ฯได้ใช้สื่อในท้องถิ่นประชา สัมพันธ์ การดำเนินงานของศูนย์ฯ					
					20. ศูนย์ฯได้ใช้สื่อในท้องถิ่นถ่ายทอด เทคโนโลยี แก่เกษตรกร					

บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล	บทบาทที่คาดหวัง				
มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
					21. ศูนย์ฯได้จัดให้มีการผลิตสื่อ ต่างๆ ที่ใช้ในการถ่ายทอด					
					22. ได้มีการใช้สื่อต่าง ๆ ที่ผลิตในการ ถ่ายทอด ความรู้แก่เกษตรกร					
					23. ทางศูนย์ฯได้ดำเนินการ เปิดบริการ ด้านข้อมูล ข่าวสาร ต่าง ๆ แก่ เกษตรกร					
					24. ทางศูนย์ฯได้เปิดบริการให้คำ ปรึกษาทางด้านวิชาการแก่ เกษตรกร					
					25. ศูนย์ฯได้เปิดให้บริการ ชูตรวจสอบ ดินแก่เกษตรกร					
					26. ศูนย์ฯได้เปิดให้บริการ ชูตรวจจ สอบสารพิษ แก่เกษตรกร					
					27. ศูนย์ฯได้เปิดบริการ อุปกรณ์ ทาง การเกษตรแก่ เกษตรกร					
					28. ทางศูนย์ฯ ได้จัดบริการ เครื่องมือ ทางการเกษตรแก่เกษตรกร					
					29. ศูนย์ฯมีการประสานงานกับหน่วย งานภาครัฐ ในการให้บริการ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็น แก่เกษตรกร					
					30. ศูนย์ฯได้มีการประสานงาน กับ หน่วยงานเอกชนในการให้บริการ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นแก่เกษตรกร					
					31. ศูนย์ฯมีกิจกรรมส่งเสริมการออมเงิน ของชุมชน					
					32. ทางศูนย์ฯได้ดำเนินการส่งเสริมให้ นำเงินออม มาบริการให้สมาชิก ได้ใช้ประโยชน์คุ้ม					

บทบาทที่ปฏิบัติจริง					บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล	บทบาทที่คาดหวัง				
มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
					33. มีการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่ ชุมชน					
					34. ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมให้เกิด การ เชื่อมโยงทางการตลาด ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคได้มา พบกัน					
					<u>ชั้นการประเมิน /การบันทึก/รายงาน</u>					
					1. เกษตรกร มีส่วนร่วมในการ ประเมิน ผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ					
					2. ชุมชน มีส่วนร่วมในการ ประเมินผล การดำเนินงานของศูนย์ฯ					
					3. ผู้เกี่ยวข้อง ในระดับระดับ อำเภอ ได้มีการประเมินผลการดำเนินงาน ของศูนย์ฯ					
					4. ผู้เกี่ยวข้องระดับจังหวัด ได้มีการ ประเมินผลการดำเนินงานของ ศูนย์ฯ					
					5. ศูนย์ฯได้ดำเนินบันทึก การให้บริการ และ ข้อมูลด้านต่าง ๆ ในการดำเนิน งานของศูนย์ฯ					
					6. ศูนย์ฯได้มีการรายงาน ผลการ ประเมินผล การดำเนินงานของ ศูนย์ฯให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ					

ตอนที่ 4 ปัญหา และ ข้อเสนอแนะ บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง โปรดระบุ

ปัญหา

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ข้อเสนอแนะ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายวิโรจน์ แสงแก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	24 ธันวาคม 2503
สถานที่เกิด	อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
ประวัติการศึกษา	สส.บ. (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปี 2532
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนพญาลอวิทยาคม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7